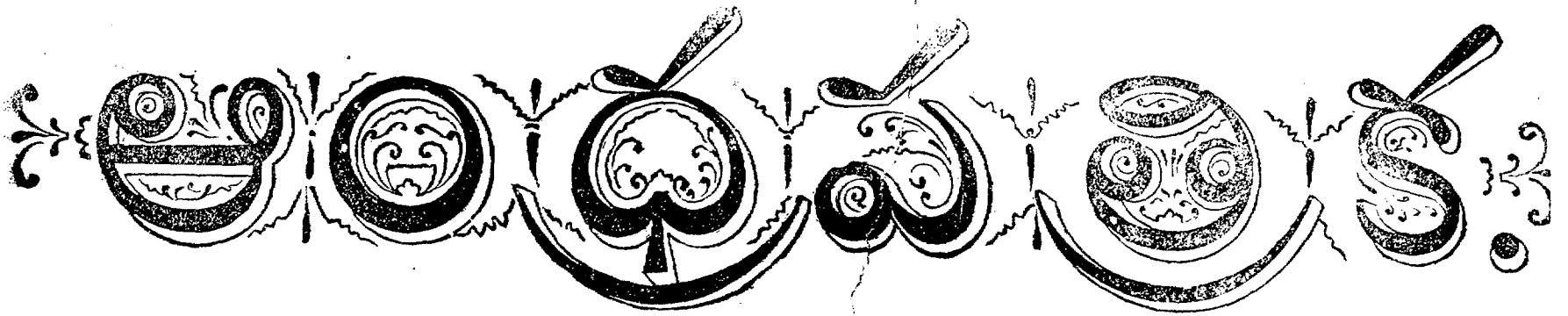

విడి పత్రిక గాకే రంగం.

Registered No. M. 1118.

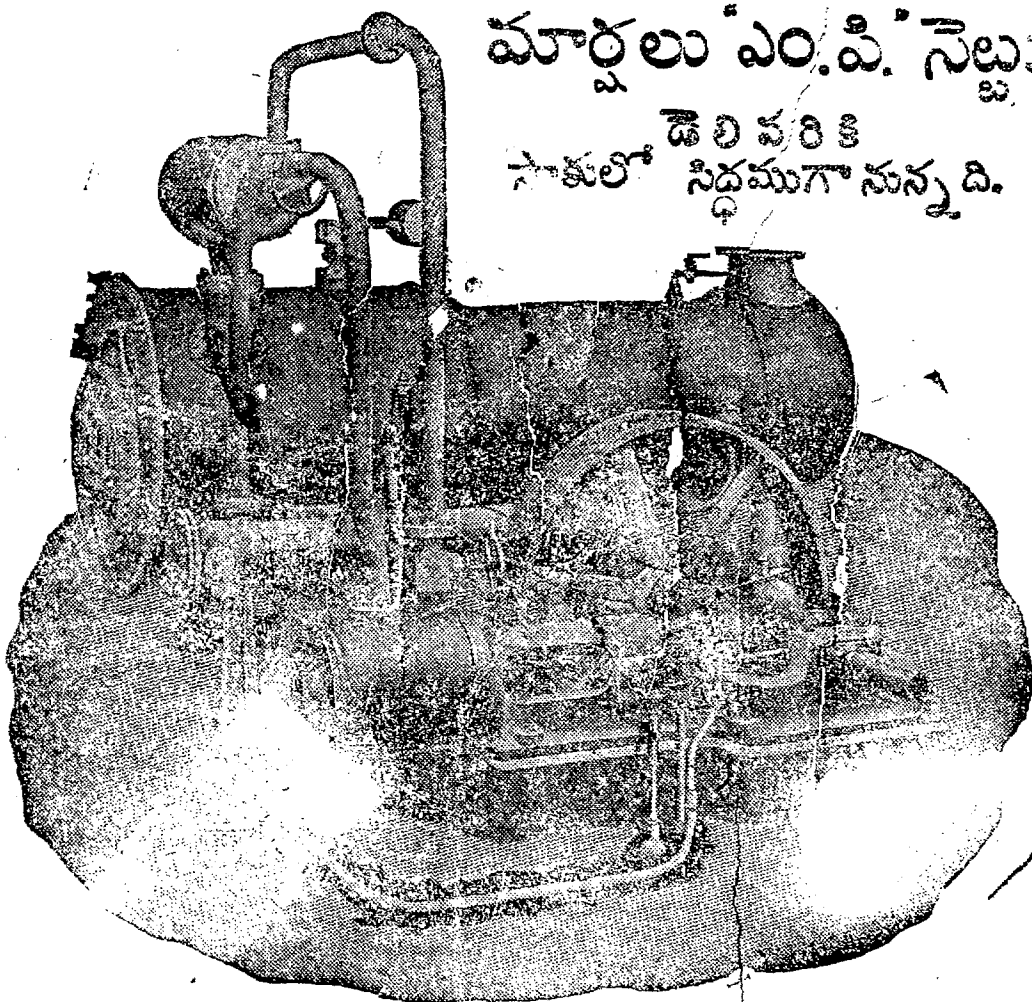
Post Box No. 212.

TelePhone No. 544.

౧౧౦౫౬ ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును.

Vol. ౩. } చెన్నపట్టణము 1921 వ సం॥ ఆగస్టు నెల 12 తేది శుక్రవారము } No. 111.
నంపుటము. ౮ } దుర్బతినామ సంవత్సర శ్రావణ మాస శుద్ధ పవమి. } సంచిక. ౧౧౧

మార్వలు 'ఎం.పి.' నెట్టు

డేలివరీకి
సామలో సిద్ధముగా నున్నది.

బాయిలర్లు, ఎంజిను, నూవర్ హీటరు, స్టీం, వాటర్ వై ఎంగు
మొదలగువాటితో ఉన్న ఉండునది మార్వలు 'ఎం. పి.' మార్టి నెట్టు
రేమోల్డ్ వివరణము ధరలకు ఇతర వివరములకు ఈ దిగువ చిరునా
మాకు దరఖాస్తు లంపుకొనవలెను. 1808

మార్వలు సన్ను ట్రి కో (ఇండియా) లిమిటెడ్

కా. పో. బా. రోడ్, బెంగాళూరు. నెం. 9, సెకండు లైను బీచ్, మదరాసు.

అమృతాంజనము

ఈ మృత్యులకు ప్రసిద్ధి కెక్కడను
ఉన్న నీటిధాతుక మృత్యులకు కూడా
మీ అమృతాంజనమును వాడి
జంతు మృత్యులకు వయ్యదుగనుక
మొదల 250 0.10.0 అనగా.

మోహినిలైలము

సీసా 1.5 0.12.0.

తామరలైలము

శబ్ద 1.5 0.6.0

వండ్ల పొడి

శబ్ద 1.5 0.3.0

అమృతాంజనం డిపో,

బాంబాయి - మదరాసు.

టోటాగా తీయినట్టి వర్తకులకు, దుకాణాదారులకు ఇది మంచిపనుసు.

జిన్న ! జిన్న !! జిన్న !!!

ఇప్పుడే వచ్చినది.

మొదల రకము పాత పికటి యు 110. చిల్లరగా తీసిన తులము పికటి యు ౩.

ప్యాకింగు, పోస్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము.

ఈ పాత పికటి యు 110 చిల్లరగా తీసిన తులము పికటి యు ౩.

Manager, William & Co., 109 Frere Road, BOMBAY.

ఆరోగ్యములకు గాను

మీరు-

తక్షణమే

ప్రాసిన రసము ఖర్చులు కూడను అపేక్షించక ఇప్పుడే మీకు
ఒక ప్రతి "కామశాస్త్రము" పంపెదము.

త్వరపడుడు!

ఇట్లు,

వైద్యశాస్త్ర మణిశంకర్ గోవిందజీ,

ఆరంభనిగ్రహ యావధాలయము, 26, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

కృష్ణాపుష్కరమును గొప్ప స్వదేశీ సంత

ఆగష్టు 20 వ తేదీన ప్రారంభము.

అన్ని విధములైన కృష్ణాపుష్కరమును తరలించు యోగము లు ప్రదర్శించుచున్నది. ఇది తొలిసారిగా నాగపట్టణం లో జరిగినది. ఇది కృష్ణాపుష్కరమును తరలించు యోగము లు ప్రదర్శించుచున్నది. ఇది తొలిసారిగా నాగపట్టణం లో జరిగినది.

బెజవాడ శుద్ధ స్వదేశీ సంత

ఆగష్టు నెల 18, 14 తేదీలు కని ఆదివారములలో శ్రీ కన్యకాపరమేశ్వరీ విస్సంపెట్టి వెంకటరత్నం హిందూ ప్రస్తుతపాఠశాల భవనమును జయప్రదముగా జరుపబడును. చేతివదుకు నూలు, చేతివదుకు నూలుబట్టలు, ప్రత్తి, ఏనులు, చాటుములు వగైరా చేతివదుకు సరుకులు సంతకు రావచ్చును.

ఆంధ్ర దేశము కూడ ముందుకు వచ్చుచున్నది. స్వదేశీ మాస్త నిర్మిత వస్తువులు. గట్టి పని! వెల సరసము!!

ప్రకృష్టమైన ఉత్పత్తిలో తయారుచేయబడు చున్న చిన్న, పెద్దలైబుల మదతచావులు, పేనాకత్తులు, బల్లెయి కత్తులు, చిన్న చిన్న ముగ్గులు వేసి తయారుచేయబడు చున్న అన్ని వైబుల యిల్లడి కప్పుతాళములు, ఇసుక కప్పుతాళములు, ఇల్లడి యిసుక కలిపిన కప్పుతాళములు, మంచి తాళములతో బంతో బస్తుచేయబడిన యిసుకపెట్టెలు వగైరా సామానులు మా కారాగారమున తయారుగుచున్నది.

దరఖాసులు ప పిన ధరలు తెలుపబడును. వర్తకులకు సరసమైన కమిషన్ నీయబడును. తండ్రి చిరునామా: బి. వెంకటేశ్వర్లు అండ్ కో., "ఇండస్ట్రీ" కట్టర్లు అండ్ లాక్ మేకర్స్ ctc పెద్దాపురం. (గోదావరి జిల్లా)

మదాసు అందు సదరక మరాటా రైల్వే కంపెని (లిమిటెడ్) నోటీసు

1921 సం॥రం ఆగష్టు నెల 15 తేది నుండి నెప్టంబరు 7వ తేదివరకు బెజవాడలో జరుగ బోవు పుష్కర మహోత్సవము.

తై మహోత్సవమునకు పోనుద్దేశించినట్టి యాత్రికుల సౌకర్యార్థమై రైల్వే కంపెనివారు బెజవాడ, రాజమండ్రి, బిట్టగుంట, నర్సారావు పేట, మచిలీపట్నము ఈ స్టేషనులకు మధ్యను, మతియు ఉండవల్లి, మచిలీపట్నము స్టేషనులకు మధ్యను కావలసినంత ప్రయాణికులు ఉన్న పక్షము నందు ఎన్నితడవలె నను స్టేషనులుబండ్లు పోవుటకు తగిన ఏర్పాటులను చేసెదరు. ఈబండ్లు మూడవ తరగతి ప్రయాణికులను మాత్రమే తీసికొని పోవును. అయితే చాలినంత రెండవతరగతి ప్రయాణికు లున్నప్పుడు రెండవతరగతి పెట్టెకూడ చేర్చ బడును.

విద్యార్థులు - సహాయనిరాకరణము

"ప్రభుత్వము" అనుచే పదిహేనువంతు సాధకాలము అపాద్యులకును దరి కాంగన తీర్చుకొనెను. పాపి కృష్ణాపుష్కరమును గురించి తేదీయందు నామము లిద్దాల్సి సామంతులై యుండిరి. హూం విద్యార్థులచే, భవ భాస్య సంవత్సరమును తులనాను బట్టుచును నేను ఆంధ్రుల పాలనని, ఉద్యోగముల వారకపు. ముఖ్యమంత్రిని ప్రభుత్వమునందు నేనను, పాట్లకు నుండిను. మార్గశ్రవతికి తిప్పి, వరియొక్కత్తి కనుబొమలో కనగడ 6. తుదకు పాపిలాలమునాని గుడ చేయలేను. ఏ గవర్నమెంటు అఫీసులోనే, తిప్పిపేదనమున చేసి ముఖ్యమంత్రిని ముండేను. కానంతకును గోరెనామె తక్కును. కామిరామ! నేనకావచ్చి పాట్లు అక్కరీయియు. విద్యార్థుల హూం విద్యార్థులచే నానాటికొస్తాత్తి కృష్ణరత్నాన్ని మందగించు చున్నది. కావ్యత్నానామ మున్నును. పార్వత్యగము, ప్రియంహా నును, శకు దుమును, ధర్మవీడు, మోక్ష లక్ష్మి మున్నగు ఉత్తములు నాకే ముందుచున్నవి. భూస్య మతాచారములందు దొక కథయే విశిష్టముగా నుండ కలు గుడున్నది. తనకాస్తాభ్యుదయమునకు మహాత్ములగులు స్వంతభాషిలను లేకపోవుచే, అన్యమతస్వీకారమునకేము చుండిరి. ఈ విద్యార్థులములన ఇప్పుడు ముందుగవచ్చుచున్నది, పాతకాలము విద్యార్థులను మానలేక, అనేక ధర్మంజేనాములతో, పార్వత్యమను నున్నది. కాంము గడవు పండితు. విద్యార్థులలో ముఖ్యమంత్రి సహాయనిరాకరణ సూత్రమునందు ఉత్తములకు కలుదు. కాని సత్యమిచ్చ తతని అతివత్సాహము గలదు. యుపికుల్య దగు మహాత్ములంధుని అతిపేరుగలదు. కాని వీరు లై దండ్లు అనన్యమిత బొందక, ప్రభుత్వోద్యోగములు దొరకగా ఆకొందరు, అన్నిటిలోనీ ప్రేరణలలే కొందరు పాతకాలము బహిష్కరించ లేకపోయిరి. జాతిమహాత కాలము లేదని కొందరు నాకు చెప్పుచుండిరి ఏదెట్లు అ న్నను ఈజాతిమహాతావలె ముందుబిడే వీర పాత కాలము విస్మయకపోయినను, సహాయనిరాకరణద్యుభి వృద్ధిలై, నాటుపడవచ్చును. (1) గూడుగోట్లము అతిగా గలు, విదేశీకర్మ బహిష్కరణ చేయకలెను. స్వదేశీవస్తులు ముతకలెనను ధరించలెను (2) కల్లుసారము యాదినాగల ముతకలెనను, కలంబాటు పొడదండ, నెలపుదినములలో విద్యార్థిహీను లగు తమ గ్రామములకు బోధయోగవచ్చును. (3) సంఘములచారములను రూపుమాపి అన్నించవచ్చును. అన్నుకల ముఖ్యమంత్రి. విద్యార్థిహీనులకు మహార అశే, బహునిచముగ చూడబడు తుచునావదులు ఉభి వృద్ధిలై, జలవిధముల పాటుపడవచ్చును. (4) కాటుముల కాలము గృహమును పెట్టి నూలుపడవచ్చును. కాని, తనతడలకు ప్రాప్తానామ చేయవచ్చును. (5) ప్రభుత్వోద్యోగములు, ఇకమాదనెన, చేయకలెనములు, వీక్షకు బూసవచ్చును. (6) కాంగన తీర్చిలో మున్నకు చేర్చవచ్చును.

అట్లనై, తాము, పాతకాలము తనలేక పోయినను, విద్యార్థులు, ఈ విద్యుదనునది పాపిభూతి కనకరచగల రని సాగెను. కొన్ని పాతకాలము రీడింగురూములలో, ఆంధ్ర ప్రదేశ్, కృష్ణాపుష్కరము, తెలుగు ప్రతిభాపత్రికలు లేయుండవు. దీనివలనములలో, తెలుగుజిల్లములలో విద్యార్థులు, వారి పాత కాలాధికారులు, యావైత్రులకు తెప్పించుటలు చేయవలె ను. మిమ్ము విద్యార్థులయందు విద్యార్థులు, తెలియ కంతక నదిగా మందగించుటలు చేయ అన్నించవలెను. ఇతరపాత కాలము విదేశీకర హిందూత భర్మసిద్ధాంతములు కూడ చెప్పునము, ఆంగ్లోకర చేయవచ్చును. తేజమునామముల నిర్మాణదినముల పాతకాలము నెలపు ఇచ్చుటలు కూడ విద్యార్థులు అన్నించవచ్చును. విద్యార్థులు శర్యధిధముల శకావ్యక మను దుభిమానీ, తేజమునామముల అనుగంటలేని తేజాభివృద్ధిలై శర్యధిధముల పాటుపడ, ప్రార్థించుచున్నాను.

నందమూరు చలపతిరావు అ మ క ము (3069) మూలబహు మోక్షంధునందు నెం 110 బరు గృహమున ఒక నూనె యంత్రము అమృతమునకు సిద్ధముగానున్నది. వివరములకు ఈ దిగువ విలా సమునకు వ్రాయవలెను. సాహిత్రాం రాంరత్న, 420 టంకళాలవీధి, సామకూరుపేట మద్రాసు.

పులివెందులతాలూకా బోర్డు ఎన్నికలు

వోట్స్ లెక్కలు ఈనెల 4 వ తేదీన పులివెందులతాలూకాబోర్డు మం ధర్ ఎన్నికలు జరిగినవి. వోట్లకు సంబంధించి పులివెందుల తాలూకా అధీశులందు నమానేయించి, జనప్రాయము ఎత్తు వగుటచే అల్లయల నిశేషముగా జరిగినది. వోట్లలో కొను విన్నులై ఒకటివోడకు కొట్టుకొనుట కారంభించిరి. పోటీనుకాదు గాదాని అవకాశములేయిరి. తనవీరగాను మొదలుగా గల అధికారులు అల్లయలకు అభ్యుత్తర బతులుగా ఆర్యమంత్రి కార్థము గదులలో దూరి కిస్తాత్తి గురిపెట్టికొని చేతియుట్టి డి. అల్లయల కొంతకాలమునకు కాంక్షపడ్డెను. ఒకరివెనుక వొకరు వోట్లయిచ్చుదమునకు ప్రారంభించిరి. అందులో గారక నీ ముదైన ఒకరైతే తయియైతే సారముగా సారముగా ముత్రాని వోట్లయిచ్చుదమునకు వచ్చెను. వోట్లయిచ్చుదము అధికారి నీవు సారమునకు ప్రాగినావు. దూరముగా నుండునా అ: తూ. నాడెను. రెండుమామ వర్షాయములు వైరై తు మన్నించ లేకకొనెను. కాని అధికారి వోట్లయిచ్చు మెట్టులై తుదకు రైతు ముఖ్యమంత్రి పయిన సహించక కొట్టాకేర్రారి తుదయ్యెను. తుదకు యా గారవీయును అంతటితో నిడుతక అధికారిని నోటికివచ్చిరితి తూలనానీ అధికారిని కొట్టుకునుడ భూమికొనెను - నానిని గమనించి మిగత వోట్లయిచ్చుదా పూర్తిగా ప్రాగినాండినాడు కావున అతని కి సహాయము తెలుపబడుటకు నిశ్చయించెను. తుదటిలో దుప్పలదగు అధికారి గతివీధికి గవర్నమెంటువాడు గర్భాధముగా కల్లు సారము దుకాణములను నేలను పొడించి మవ్వనాన మెట్టుపడేసి తుదకు అధికారులు ప్రాగినాండిన తూలనాడు టి చాలోచనీయమైనది. అధికారులు తుదకి ప్రకర్తించుట గవర్నమెంటునాడి ప్రాగినాండినకల్లు కాకాగి గవర్నమెం టునారి నుకర్మనానాభివృద్ధి కియ్యకి అటంకముకాక! అధికారులు తుదకు ప్రజలయెడ ప్రకర్తించిన నిక కల్లుసారా యని గొడునానెక్కడో దొరకనముకాకే అలెనూకరముగా దోడు కల్లుసారమును భారతీయులు ప్రాగినాండినమునకు కిరంకు నోటికొట్టుకొనుటకు యచ్చుగాంచక నాని (కుద్య పాపమును) నివేధించి భారతీయులకి తన్నెచ్చు గాంధి మహాత్మునకు తోడ్పడిన స్వరాజ్యము తిర్మకవచ్చు నని నమ్ముచు ఉట్టాయ్య మహానీ యుత నా నున:పూర్వకాభి మదనములు.

బండ్లపల్లె శ్రీనివాసులు. కృష్ణాజిల్లా గుడివాడ తాలూకా పాపిప్రకాశం తాలూకు కాలవట్ల గడ్డిపాటు ఈనెల 4 వ తేదీన పాపిప్రకాశం జరిగినది. అందుకుగా ముఖ్యమంత్రిగారు దులకుడి మూడు (20) లకు వై గా రయికులకుకప్పిన్నీ గత ర్న మెంటు పాటకంపై యొక్కర యెవరనాడలే.

ముఖ్య గమనింపు. యోగ్యతావత్తములు. 2942 (2) మెతను ముఖ్యగమనింపునట్టిగా రంకరిని కాలిలో నుండు, దుర్గా మెడికల్ హాల్ కారి పాపిప్రకాశం 'కోవ, ము ఒక కరము పండితి నా మెతను సంబంధమైట్టి క్యాదు అన్నయూ పూర్తిగా నుండునెడి. రంనాను బాబులూల్ 80.8.19 హెడ్ మాస్టరు

నమ్మకము బంగారు, వెండి రత్నముల నగలును ఇతర వస్తువులును వాపసు యిచ్చిన పుచ్చుకొని వైకము ఇవ్వబడును ఉమిడి-రామయ్య శెట్టి గురుసామి శెట్టి కంపెని 25, వై నాబజారు రోడ్, మదరాసు. నగలు వాణ్యముగాను పూచీతోడకు నుండున భరలకు తయారుచేసి విక్రయించుటకు వుంచబడును. తయారున లేనివాటిని అతిక్రమముగా ఆర్డరు చేయకు తయారుచేసి యివ్వబడును. ఒకసారి ఆర్డరు యిచ్చి నగలు తయారు చేసికొన్నవారి వలన మా నమ్మకము తెలిసికోవచ్చును.

జీవిత చరిత్ర

జననము

ఆంధ్రనాయకాగ్రగణ్యులగు వీరు ౧౮౬౭ సం॥ ఫిబ్రవరి 7-న తేదీకి సరియగు క్రొధి సం॥ మాఖ బి ౭ మి నాడు స్వగ్రామ మగు ప్రాతగుంటూరునందు జన్మించిరి.

విద్యాభ్యాసము

చిన్నతనమున పిదపడిలో గొంతకాలము చదివి యటు మిక్కిలి ముఖ్యమైన పాఠశాలలలో మూడవస్థానమునందు ప్రవేశించిరి. ౧౮-వ సం॥మున మెట్రిక్యులేషన్ పరీక్షయందు తీర్థులగువరకు నిండే విద్య నభ్యసించిరి. ప్రతి తరగతియందును ప్రథములుగ నుత్తీర్ణులై బహుమానముల బడయుచుండెడి వారు. రాజమహేంద్రవరమునందు ఎం. ఏ. తరగతిలో ప్రథమశ్రేణియందు ఉన్నపుడు క్రైస్తవశాఖలయందు ఎం. ఏ. రెండవతరగతియందు, బి. ఏ. తరగతియందు జదివి ౧౮౮౭-వ సం॥లో బి. ఏ. పరీక్షయందు నుత్తీర్ణులైరి. ౧౮౯౩-వ సం॥లో పాఠశాలను బి. ఎల్. పరీక్షయందు నుత్తీర్ణులైరి.

స్వామ్యవాద వృత్తి

౧౮౯౪ వ సం॥ ఆగష్టులో పనియందు ప్రవేశించి సందరు జిల్లాకోర్టులో స్వామ్యవాదకేరీ తదాది గుంటూరు కృష్ణా జిల్లాలు విభజింపబడువరకు బందరునండేయుండి ౧౯౦౬ వ సంవత్సరమున గుంటూరునకు వచ్చిరి. అప్పటినుండియు గుంటూరునండే స్వామ్యవాదవృత్తి జరుపుచు ౧౯౧౧ వ సంవత్సరమున ప్రజాసేవాధ్యయన తమ జీవితము నుపయోగింపదలచి యీ స్వామ్యవాదవృత్తిని సూచిరి.

పితృవాక్య కరిపాలన

తల్లిగారు చిన్నతనముననే చనిపోయినను తండ్రిగారు తిరిగి వివాహమాడక వారిప్రభులను విద్యల జెప్పించుచు ఋజువీచనమునై దనుకాలమున గడపుచు జీవించినవారల క్రిందటనే స్వర్గస్థులయిరి. వీరు స్వర్గస్థులగుటకుబూర్వము వెంకటప్పస్వామియందుపాటి స్వామిత్వమును భూవక్తరులగునాడ గలిపి ముగ్గురన్నదమ్ములను సమముగ పంచుకొనవలసిన దని తండ్రిగారు కోరగా నాప్రకారమే పంచుచున్న పితృవాక్య పరిపాలనాధురంధరు లయిరి.

ప్రజాసేవ

రాష్ట్రజాతీయోపసంఘము నియమింపబడినది మొదలు కొంతకాలము కార్యదర్శిగను ఇటీవల ఆధ్యక్షులుగను నున్నాడు. ఆంధ్రదేశమునకు ప్రత్యేకముగ కాంగ్రెసుకమిటీ నిర్మింప జేయుటలో వీరు విశేషముగ శ్రమ బుచ్చుకొనిరి. పి-ఎం-సా-దేశీయమహావనభాగ్యస్థాయినంపుమున నాలుగువత్సరముల నుండియు సభ్యులుగ నున్నాడు. మదరాసు చట్టనిర్మాణసభలో మోచర్ల రామచంద్రరావు పంతులుగారి యధికార పరిమితి కాలము సమాప్తి యయినప్పటి నుండియు, చట్టనిర్మాణసభలో ౧౪ మాసములనుండి సభ్యులుగ నుండి సహాయనిరాకరణ సూత్రముల ననుసరించి తమ సభ్యత్వమునకు రాజీనామా నిచ్చిరి. మహాత్మా గాంధీగారు ప్రధమమున సత్యాగ్రహ ప్రతిపక్ష శిర్యరచినపుడు వీరందు చేరుటయే గాక ముద్రణా కాసమునకు వ్యతిరేకముగ “సత్యాగ్రహము” అను ఆంధ్ర వార్తాపత్రికను నుదరానునందు తమ సంకేతముతో ప్రచురించెరి.

మ్యూనిసిపల్

గుంటూరు మ్యూనిసిపల్ సభ్యులుగ నుండి యీ మ్యూనిసిపాలిటికి జీతముపుచ్చుకొను సభ్యుని నియమించవలసిన దను ప్రభుత్వపు టిప్పిప్రాయము వెలువడినపుడు అట్టి యేర్పాట్లు జరుగుటందే ప్రజాపక్ష మవలంబించి విశ్వప్రయత్నము చేసి సఫలమనోగ్రథు లయిరి.

నిద్యావిషయము

గుంటూరునకు వచ్చినది మొదలు సంస్కృతపాఠశాల సంఘసభ్యులుగ నున్నాడు. శ్రీవిద్యవిషయమున వీరికి గల యభిమానము వర్ణనాతీతము. చట్టనిర్మాణసభలో సభ్యులుగ నున్నప్పుడు శ్రీవిద్యవిషయము కృషి గల్గి వారి పరిష్కార విషయమున కొంతమార్పును గలిగించిరి. ప్రత్యేకముగ శ్రీల కొరకై కారదాని తేతనమున పాఠశాల శిర్యరపదలచి గుంటూరుజిల్లా పాఠశాలాలాకా పేటపాలెమునందు ౪ వల రూపాయిల వెచ్చించి యొకలోటును అందలిబంగళానుగూడ కొన్ని వత్సరములక్రిందట కొనిరిగాని యాపాఠశాలయందు విద్యార్థి

బాల్యదు గుప్తగారి జీవిత చరిత్ర

జననము

శ్రీ గుప్తగారు, సర్వారావుపేట తాలూకా చిలకలూరి పేట గ్రామమున జన్మించిరి. వీరి వయస్సు ౭7 సం॥ములు. 11-వ యేట నుండియు స్వదేశోద్యమమున మిగుల సభిమానముతో పాల్గొనుచుండిరి. గుంటూరుపట్టణమునకు బందరునందును విద్యాభ్యాస మొనర్చి 1918-వ సం॥న బాల్యదు పరీక్ష చదువుటకై విర్లాండుదేశమునకు వెడలిరి. అప్పటికి వీరు ఇంట రీడియేటు తరగతియందుండిరి.

1౯16-వ సం॥నకే బాల్యదుపరీక్షయందు తీర్థులైరి. కాని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము ధర్మవిరుద్ధముగ భారతదేశమున స్థాపింపబడినదని తాము వ్యాదయపూర్వముగ నమ్మినవారలగుటచే, అట్టి ప్రభుత్వమును చిరస్థాయిగ నొనర్ప సాయపడుచున్న స్వామ్యవాదివృత్తి నుండు ప్రవేశించుట కెంతమాత్రమును ఇష్టములేనివారైరి. ఇట్టి తీవ్ర అభిప్రాయము వీరికి 6 సం॥ల క్రిందటనే యుండుట వీరి దూరదర్శిత్వమును వ్యక్తపడుచున్నది.

వీరు 1916-వ సం॥లో బాల్యదుపరీక్ష పూర్తి చేసినను 1920 సం॥ము వరకును విర్లాండుదేశమున గడపిరి. విదేశీయుల పాలనకు లోబడి హైన్యమున బండుచున్న వివిధజాతుల చరిత్రలను సమగ్రముగ పరిచయం చేసిన వాంఛతో ఇంచులకు ముఖ్యకారణము. ఇట్టి పఠనమునకు తీవ్రస్వాతంత్ర్యవాదుల పుట్టినిల్లుగు విర్లాండుకు మించిన యాచితప్రదేశ ముండకాలచు గదా?

ఎట్టికేలకు 1920 సం॥ము ఆగష్టు 6-న తేదీకి వీరు స్వదేశమునకు వచ్చిరి. వెంటనే ఇండియా గౌరవకాశాసనముక్రింద నిర్బంధింపబడి నాటిరాత్రికి విడుదలచేయబడిరి.

ఆగష్టు మరువారమున గుంటూరునందులసభలో తీర్మానింపబడిన అసహాయోద్యమతీర్మానానుసారముగ స్వామ్యవాద వృత్తియందు ప్రవేశించుట లేదని జహిరంగసభలో వెల్లడించి అప్పటినుండియు రాత్రింపవల్లు విరామములేక సత్వరస్వరాజ్య ప్రాప్తికై పాటుపడుచున్నాడు.

వీరు గుంటూరుజిల్లా కాంగ్రెసుసంఘమునకు కార్యదర్శి. ఆంధ్రరాష్ట్రీయసంఘమునందు ఆఖిలభారతసంఘమునందు సభ్యులు. వీరి నిష్కళంకవర్తనము నిరుపమాన దేశభక్తియూ, సంఘసంస్కరణములపట్ల గల తీవ్ర అభిప్రాయము, ప్రశంసనీయములు.

మొలదిరిం బొలభొలత సహజమువారు

ఈనెల 13 తేదీ తినివారమురాత్రి బెజవాడలో ద్రావళి వస్త్రావహారణ నాటకమును ప్రదర్శన జేయునది యున్నది.

రేణు:—2-0 0, 1-8-0, 1-0-0, 0-8-0, 0-4-0 శ్రీలక్ష్మి ప్రత్యేకస్థలం 0-8-0, 0-4-0 శ్రీ. వట్టాల్లిగారుయొచ్చు కార్యదర్శి.

నలతోగూడ నివసించుచు పరిశీలనాధికారిగ నుండగిన గృహస్థు లేమింజేసి వ్యర్థమనోగ్రథులు కావలసినవైనది. ఎప్పటికైన నట్టివారు తటస్థించినచో నానికేతనమును నెలకొల్పి కుటూహలై యున్నారు. ప్రస్తుతము ఆధివనములను చేపపాలెమునందలి వెంకటేశ పాఠశాలలోపయోగనిమిత్త ముచితముగ నేయిచ్చియున్నాడు. వీరి కాంగ్రాంధ్రములయందేగాక సంస్కృతమునందుగూడ నెత్తును ప్రావీణ్యము గలదు.

క్రిపంతులవారు భారతవర్ష ప్రధానసాయకులలోనొకరు. అఖిలభారతజాతీయోపసంఘ కార్యనిర్వాహకవర్ష సభ్యులు. ఆంధ్రులు భక్తి పూర్వకముగ నొసంగిన “దేశభక్త” బిరుదము వీరి కెంతయు తగిలుచున్నది.

ఇందు విశేషభాగము ౧౯౨౦ సం॥ డిశంబరు ౧౨ వ తేదీ దేశభిమాని పత్రికనుండి యెత్తివ్రాసినది.]

వీరు బందరులో క్లిడరుగానున్న కాలమందు కృష్ణాజిల్లా సంఘమునకు కార్యదర్శిగనుండి చాలకష్టించి పనిచేసిరి. కృష్ణా పత్రికస్థాపకులలో నొకరుగా నుండి అపత్రికకు గొంతకాలము సంపాదకులుగా నుండి అంగ్లేయభాషాపరిచితులు దేశభావలయందు ప్రచురించెడి వార్తాపత్రికలను జరుపుట పరువుతోపమని భావించెడి మన ఆంధ్రప్రముఖుల దురువ్యక్త తొలగించి అట్టివారిచే దేశభాషాపత్రికలను చదివించుటకు ప్రథమ కారకులు వీరే.

(ఆం॥ పు॥ సం॥)

స్వదేశీయోద్యమము

బొంబాయి క్రాంతిలపత్రిక యిట్లు వ్రాయుచున్నది:— గంధి మహాత్ముడు ప్రకటించిన స్వదేశీయోద్యమము, విదేశవస్తు దీక్షానము, గాంధీటోపీ మున్ను సంశయమునై ఆంగ్లోఇండియను పత్రికలలో నెన్నియో యభిప్రాయములు ప్రకటితము లగుచున్నవి. గంధిమహాత్ముడు అగ్రశాస్త్రజ్ఞుడుకాదనియు, రస్కిన టాల్ స్టాయల భాషనేరిటుడై యుండుటచేతను, ఆంగ్ల విద్య నేర్చుకొనియుండుటచేతను, హిందువుడనిగాని ప్రాచ్య దేశీయుడనిగాని నెప్పుటకు పిలువదనియు వచించుచున్నాడు. అతడు కేవలము భావోన్మాదుడని మున్నగు సంగతులు చెప్పుచున్నారు. ఈభాషములను ఆంగ్లేయులు వెల్లడించినను, భారతీయులు వెల్లడించినను, తమ తమ విశ్లేషణలనుబట్టి ప్రాచ్యపాశ్చాత్య దేశాదర్శముల యెడల గణుగుచున్న అపార్థమునకు నిదర్శనముగ నున్నది. ప్రాగ్దేశాల భావములు, ఆధ్యాత్మికజగత్తునందు సంచరించుచుండును. పాశ్చాత్యులు భౌతికతత్వమై యున్నారు. ప్రాగ్దేశీయులకు నిర్జీతములైన ఆదర్శములు కలవు. పాశ్చాత్యులు సమయానుకూలముగ వర్తించురు. వారు తమ ఆచారములను సమయానుకూలముగ మార్చుకొనుచుందురు. గంధిమహాత్ముడు ఆర్థికతత్వవేత్త గాదు. ఆయనకు ఆంగ్లజ్ఞానము గలదు. ఆయన భావోన్మాదుడు. ఆయన సత్యద్రష్ట. కాని దానికీదీనికి సంబంధమేమిటి?

ప్రజచిత్తములను పట్లంపజేసి అదితలయై త్వపూర్వము కంటెజాతుల నుద్ధరించుకత్తి ఆర్థికతత్వమునందు కలదని మేము వినియుండలేదు. కారణమొప్పు తీర్మానములనను లినెనుకు ఈ త్రేజము కలుగవచ్చును. కాని రువ్యనుప్రజాభిని మేల్కొల్పినది మరెయొకటి. ఆజ్ఞానమునకు కలుగుచున్న అన్యములను కనిపెట్టుటకు పాశ్చాత్యవిజ్ఞానధనులకే సాధ్యమగును. వారే మంచిచెడ్డలను కనిపెట్టి ప్రస్తుతపు మహోద్యమమును నశుక గలరు. ప్రాగ్దేశీయులు దీవిష్టము జరుగుచున్నది. పాశ్చాత్య విజ్ఞానధనులే యోద్యమమునకు నాయకులై యున్నారు. యూరోపియనులతో సహచర్యము పనికిరాదని ప్రాచ్యదేశజాతి నిర్ణయించిరి. ప్రాచ్యదేశముల సంస్కారమునకు తోడ్పడు వారిలో మాత్రము సహచర్యమునకు అంగీకరించుచున్నారు. తక్కినవారిలో సహచర్యము నాసించుటలేదు. సహచర్యము నట్లు నిరాకరించుట తప్పనిసరి యయ్యెను. ప్రభుత్వములగాని ప్రజలుగాని దానిని అడ్డగింపబాలరు. ప్రాచ్యదేశము లన్నిటి కంటెజ, భరతవర్ష మనకు దీ యోద్యమకార్యమును సుష్టమై యున్నది. తక్కినవారు ఉద్యమముండు చున్నను, నిత్యవ్యవహార భారముతో దానిస్వరూపమును నిర్దిష్టముగ గ్రహింపలేకున్నారు. ఆయాదేశముల నాయకు లింకను రాజనీతికే యవలంబించి యూరోపియను పద్ధతులతో, తమకు విముఖులై యున్న యూరోపియనుల యుద్దేశములను ప్రతిఘటించుచున్నారు. రెండు కేతాబులనుండి ప్రాచ్యు లిట్లు జీయుచున్నను ఘము కలుగలేదు. ఆ పద్ధతులనే పట్టుకొని వారింకను ప్రేరేపించు చున్నారు. భారతనాయకులను మొన్న మొన్నటి వరకు నిశ్చేయించుండెరి. అందుచేత వారికి ప్రజావలంబనము లేకుండ పోయెను. ప్రజలకు యూరోపియనుపద్ధతులందు ఆభిమానము లేదు. దానియందు లోపములుగలవని వారికి తెలియును. దురాశ మున్నగువి దానియందు గలవని ప్రజలకు తెలియును. ప్రాగ్దేశీయుల కింతకంటె నుత్సృష్ట పద్ధతి కావలయును. వారికి ధర్మనియతి కావలయును. ఆకారణముచేతనే యూరోపియనులు వారు సంకమాత్ములు విముఖులు నని చెప్పుచుండురు. ఋషిసత్యము డగు నొకని పరిశ్రమదేశమువలన ప్రజలందరు మేల్కొనుట ఒకప్రాగ్దేశీయులందే సాధ్యమని వారు మరచిపోదురు. అటువంటి యోద్యమములు ప్రాగ్దేశీయులందు బయలుదేరి, లోకులకు ధర్మనికాసము నిధింపజేయినని వారు మరచిపోవుచుండురు.

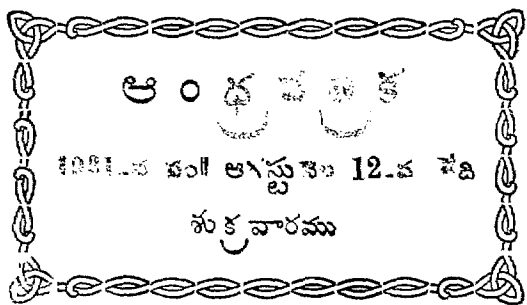
పాశ్చాత్యజ్ఞానసంపన్నులైన ప్రాగ్దేశీయులు గాంధి యవతరించువరకును దీనిని సరచిపోయిరి. నూతనదేశకుమ, లోకులకు సర్వదీక్షను ప్రసాదించుటకును, వారి యవతారము నిదర్శముగ నుండగలదు. ధర్మరాజ్యమునకు ప్రాచ్యులు నాయకులై యుండురు ఆర్థికవేత్తలు మానవులకుకలిగించిన దుష్ఫీతిని వారు మాన్పించుటకు సమర్థులైయుండురు. మహామహులకు సామాన్యులకు గల తారతమ్యమును జర్మనదేశజాడకు పిల్లల దివ్యముగ చెప్పెను. మహామహులకు దివ్యదృష్టియుండును. సామాన్యులకు తవలక్ష్యము నిత్యకృత్యములు చాటిపోవు. గంధిమహాత్ముడు సత్యద్రష్ట. వారిభావములందలి సత్యము ప్రయోజనమును గ్రహించుటకు లోకులకు నూరేండ్లుపట్టును. ఆ యనభావము లుత్పన్నములై యుండుటచే ఆర్థికవేత్తలలక్ష్యము మునకు అందవు. వారియూహ లంతవరకు పోవు. ప్రజాంతులును రసజ్ఞులు నగు యూరోపియనులు గంధియందుగల సహాయము గ్రహింపగలరు. భారతీయులు ఆదంబరమైన విదేశవాస్తవములలో పడిపోయిరి. ఆమోహము పోయినగాని స్వయాపజ్ఞానము కలుగదు. భూదానులలో నిట్లుకలదు. అల్లాగాని అంతకంటె గొప్పవారుగాని మాకు జ్ఞానముకలిగించుచో వారికి మేము మ్రొక్కుదుము. గంధిమహాత్ముడిదీక్షనుములను చదివి యుండెనుగాని, అందలిభావముల ననుభవిత్య గ్రహించెను. ప్రాచ్యదేశభాషానుకూలుడైన నాయకు డవతరించెనని మేము వాదించగలము.

హిందీ బాలశిక్ష.

తృతీయముద్రణము పూర్తి అయి విక్రయము నకు సిద్ధముగనున్నది. ఇదివరలో మాకు దరఖాస్తులు పంపిన వర్తకులకును, ఇతరులకును ఈ గ్రంథముల పంపు నేర్పాట్లు చేయుచున్నాము. ఈ గ్రంథ విక్రయమువలన సామ్యంతయు తిలక్ స్వరాజ్యనిధికి సమర్పించబడును కాన వివేలు తిరుగ గొట్టక నారించెద రని కోరుచున్నాము.

హిందీ మొదటివాచకము తయారగుచున్నది. ఇంక పక్షము రోజులలో వెలువడగలదు, కావలసినవారు దరఖాస్తులు వెంటనే పంపవలెను.

క్ర.తి 1-కి పోస్టు ఖర్చులు సహా 0-9-0.
మనియార్డరు ఖర్చు 0-2-0

లోకలుబోర్డులు

మద్రాసు రాజధానియందు, 1919-20 సంవత్సరమున లోకలుబోర్డులును యూనియను పంచాయతులును నెలలు బనిచేసినో వివరించెడి నివేదికము వెలువడెను. జిల్లాబోర్డుల సంఖ్యలో మార్పులేదు. తాలూకాబోర్డు మాత్రము ఒకటి యధికమయ్యెను. తాలూకాబోర్డులయందును, జిల్లా బోర్డులయందును, అనధికార సభ్యుల సంఖ్య విస్తరించెను. ప్రజానియుక్త సభ్యుల సంఖ్య జిల్లా బోర్డులలో 100-కి 12.5 వంతునను తాలూకా బోర్డులలో 100-కి 21.4 వంతునను బెరిగెను. కాని, లోకలుబోర్డులలో సభ్యులందరును ప్రజానియుక్త సభ్యులుగనే ఉండుట కింకను తరుణము రాలేదు గాబోలు! స్థానిక స్వపరిపాలనా సంఘముల కయినను, ఎన్నిక నకులను సంపూర్ణముగ నిచ్చిన మేలుగ నుండెడిది. క్రొత్త లోకలుబోర్డుచట్టము సయితము నూతన పరిస్థితులను గుర్తించలేదనుట తెల్లము. వదలొండు జిల్లాబోర్డులకు ప్రభుత్వ నియమితులగు అనధికారాధ్యక్షులు గలరు. 98 తాలూకాబోర్డులలో, 64 బోర్డులకు అనధికారాధ్యక్షులు గలరు. వీరిలో 13 గురు ఎన్నికలచే నియమింపబడిరి. జిల్లాబోర్డుల మీటింగుల సంఖ్య 291 నుండి 303 వరకు బెరిగెను. తాలూకాబోర్డుల మీటింగుల సంఖ్యమాత్రము 1298 నుండి 1270 వరకు దగ్గిపోయెను. లోకలు ఘండు రోడ్లక్రింద 1918-19 సంవత్సరమున 58.84 లక్షల రూపాయలు ఖర్చుపడియుండగ, 1919-20 సంవత్సరమున 64.52 లక్షల రూపాయలు వ్యయమయ్యెను. ఈ రోడ్లపై నివేదిక వత్సరమున 22.79 లక్షల రూపాయలు రాబడి చేకూరెను. మ్యునిసిపలు టోలులరాబడినుండి చేకూరినభాగము 3.10 లక్షల రూపాయలు.

ఇంతవరకును, రోడ్లను విలేజి, తాలూకా, జిల్లారోడ్లని సరియగు విభజనము చేయుటకు ఎట్టి ప్రయత్నము జరుగలేదు. క్రొత్త లోకలుబోర్డుల చట్టము క్రింద, విభజన జరుగుట యావశ్యకము. ఆ విషయమును ప్రభుత్వమువారు వరీక్షించుచున్నారని, నివేదిక దెలుపుచున్నది. ట్రంకురోడ్ల విభాగముక్రింద 3182 మైళ్లరోడ్ల ప్రత్యేకింపబడినది.

ప్రభుత్వమువారిరోడ్లను ప్రావిన్సియల్ సామ్యుతో భరించెదరు. 1918-19 సంవత్సరమున 27816 మైళ్ల రోడ్లను బోర్డులు భరించుచుండెను. నివేదిక వత్సరమున 27,771 మైళ్ల రోడ్లు బోర్డులవశమున నుండెను. భవనములకు కేసిన మరమ్మతుల ఖర్చులుగాక, విద్యమీద 46.79 లక్షల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టబడెను. విద్యార్థులజీతములనుండి వచ్చిన 5.71 లక్షల రూపాయలును, ప్రావిన్షియల్ గ్రాంటులనుండి వచ్చిన 27.77 లక్షల రూపాయలును, లోకలుఘండులనుండి చేకూరిన 13.31 లక్షల రూపాయలును ఈ ఖర్చుకు సరిపెట్టబడెను. కోరాపుట్టి, నీలగిరులు, కర్నూలు, నెల్లూరు, సేలం బోర్డులు, తమ రాబడిలో విశేషాంశమును విద్యక్రింద వెచ్చించినవి. రామనాడు, దక్షిణకనరా, గుంటూరు, మలబారు, తిరుచునాపల్లి బోర్డులు కడు స్వల్పభాగమును వెచ్చపెట్టినవి. ప్రారంభ విద్య గూర్చి, బోర్డు లెక్కడు క్రద్ధను వహించుచున్నవి. బాలర విద్యావిషయమున, మలబారు, తిరునల్వేలి, కృష్ణా, గుంటూరు, రామనాడు, మండలములు విశేషాభివృద్ధి జూపినవి. మధుర, సేలం, తిరుచునాపల్లి, కోయంబత్తూరు, గంజాము మండలములు మిగుల వెనుకబడి యున్నవని, నివేదికము సూచించుచున్నది. బాలికల విద్య విషయమున కృష్ణా, మలబారు, గుంటూరు, గోదావరి, తిరునల్వేలిజిల్లాలు ముందుకు వచ్చినవి. మధుర, సేలం, తిరుచునాపల్లి, కోయంబత్తూరు, గంజాము జిల్లాలు వెనుకబడి యున్నవి.

నిమ్నజాతుల పాఠశాలలసంఖ్య 1483 నుండి 1627 వరకును, అందలి విద్యార్థులసంఖ్య 63,685 నుండి 73,094 వరకును బెరిగెను. లోకలుబోర్డులు పోషించెడి సెకండరీ పాఠశాలల సంఖ్యలో నెట్టి మార్పు గనుపించలేదు. కాని వానిలో చదివెడి విద్యార్థుల సంఖ్య 19095 నుండి 21,580 వరకు బెరిగెను. చెంగల్పట్టు, అనంతపురము, కర్నూలు, మధుర, ఉత్తరాఘాటజిల్లాలలో సెకండరీ విద్య విశేషాభివృద్ధి గాంచెను. చిత్తూరు, కోరాపుట్టి, బళ్లారి, తిరునల్వేలి, సేలం జిల్లాలలో సత్వరాభివృద్ధి గలుగలేదు. లోకలుబోర్డులు 41 నెష్టును స్కూళ్లను నిర్వహించెను. ఈబోర్డులు గ్రంథాలయముల కెంత సహాయము జేసినో, వివరముగ జూపబడియుండలేదు. ప్రయివేటు విద్యాప్రతిష్ఠాపనలకు 12198 రూపాయలు సాయముగ ఒంపబడెను. 1919-20 సంవత్సరమునందు వెనుకటి వత్సరమునకన్న ఆ రోగ్యము మంచిస్థితియందుండెను. బోర్డుల యాజమాన్యమున నున్న ఆస్పత్రులకు క్రొత్తవి నాల్గుచేరెను. చికిత్సకు వెడలివ రోగులసంఖ్య మాత్రముదగ్గిపోయెను.మిలిటరీ సర్విసుకొరకు అర్హత గల వైద్యులు వెడలియుండుటచే, వైద్యసహాయమునకు కొరత వాటిల్లి నటుల నివేదికము దెలుపుచున్నది. అర్హత గల వైద్యులనిన, అల్లోపాతిక విధానమును గుర్తెరిగిన వైద్యులని, నివేదికా ప్రచురణకర్తల భావము. లోకలుబోర్డులు ఆయుర్వేద వైద్యులను ప్రోత్సహింపరచి, వారి నేల యుపయోగింపగూడదో తెలియదు. దేశీయుల శరీరస్థితిని, శీతోష్ణ పరిస్థితులను గుర్తెరిగి, వారు వైద్యసేవ జేయగలుగుదురు. స్థానిక స్వపరిపాలనా సంఘముల పేరుతో వ్యవహరింపబడుచున్న లోకలుబోర్డులు సయితము దేశీయవైద్యమును చురుకైనజేయుట, మిగుల శోచనీయము.

స్త్రీల నిమిత్తము స్థాపించబడిన ప్రత్యేక వైద్యాలయములు, తిరుపత్తూరు, పొల్లూచీ, కాకినాడ, తుని, దేవరకొట, బాబ్బిలి, బుదరు,

విశాఖపట్టణము లందుగలవు. ఏనియందు మందు దీసికొనిన రోగుల సంఖ్య 103 333 నుండి 104,653 వరకు బెరిగెను. సంచార వైద్యాలయములు కడప, కర్నూలు, నెల్లూరు, విశాఖపట్టణ మండలములలో నుండెను గాని, అవి దిన్నగ బనిచేయలేదు. లోకలుబోర్డులు 28 మంది ప్యానిటరీ ఇన్ స్పెక్టరులనునియమించెను. పశుచికిత్సాప్రతిష్ఠాపనల సంఖ్య 21 నుండి 29 వరకు బెరిగెను. అందు చికిత్సజెందిన జంతువుల సంఖ్య 30201 నుండి 42408 వరకు హెచ్చెను. యూనియను పంచాయతుల సంఖ్య 535 నుండి 588 వరకు బెరిగెను. అందలి సభ్యుల సంఖ్య 4741 నుండి 4934 వరకు బెరిగెను. రాజధానియందు 237 మేజరు యూనియనులును, 351 మయినరు యూనియనులును గలవు. దక్షిణకనరాయందుగాని, నీలగిరులందుగాని, యూనియను పంచాయతులు అసలేలేవు. సేలమునందు 43, కృష్ణాయందు 56, గుంటూరునందు 60 పంచాయతులు గలవు. యూనియనులు 14.61 లక్షలను వెచ్చించెను. ఆరోగ్యము క్రింద 7.78 లక్షలును, దీపముల క్రింద 2.17 లక్షలును, రోడ్లక్రింద 1.36 లక్షలును, సిబ్బందిక్రింద 1.93 లక్షలును, ఇతర ఖర్చులక్రింద 1.37 లక్షలును వ్యయపెట్టెను. ఇందునుబట్టి యూనియను పంచాయతులు తమ బాధ్యతలను గుర్తెరిగి, అవసర వ్యయముల క్రింద బాగుగ వెచ్చించి, తమ స్వపరిపాలనా సామర్థ్యమును చూపెననుటకు సందియములేదు. ఆరోగ్య ప్రాముఖ్యము నవి గుర్తించుట చేతనే, 7.78 లక్షల మొత్తమును ఖర్చుపెట్టెను. యూనియనుల రాబడి 15.51 లక్షలు. మొత్తము మీద ఖర్చుకన్న రాబడియే హెచ్చుగ నున్నది.

పదిజిల్లాలలో యూనియనుల ఖర్చుకన్న, వాని రాబడి విశేషముగ నుండెను. ఇన్ ఫార్మల్ పంచాయతులు తగిన జీవకళను చూపుట లేదనియు, స్వశక్తిపై నాధారపడియుండుటకు వానికి తగిన ప్రోత్సాహము కలిగింపవలె ననియు, నివేదికము హెచ్చరించుచున్నది. స్వశక్తిపై నిలువబడుటకు స్వతంత్రాధికార ముండవలయును. అట్టి యధికారమును ఇన్ ఫార్మల్ పంచాయతుల కొనగనంతవరకు, అయ్యవి విశేషాభివృద్ధి గనుపరుపనేరవు. లోకలుబోర్డులును, యూనియనులును, తమ పాలనా సామర్థ్యమును జూపియున్నను, లోకలుబోర్డుచట్టము వాని నింకను ముగుద్రాల్గతో నడిపింపవలె నని యుద్దేశించుచున్నది. సంపూర్ణ స్వేచ్ఛను వాని కొనగిన, అవి ఎంతటి యభివృద్ధి నయినను జూపగలుగును. స్వపరిపాలనాభిలాష ప్రజలలో గాఢముగ నాటుకొనిన సమయమున, స్థానిక స్వపరిపాలనా సంఘములు తమ శక్తిని వెల్లడిండుట యావశ్యకము. జాతీయోద్యమోద్యమములను కొనసాగించుటకు, స్థానికస్వపరిపాలనాసంఘములు ముందంజ వైచుచున్నవి. ఆంధ్రదేశపు మ్యునిసిపలు సంఘములు గాంధీమహాత్ముని సంకల్పమును నెఱవేర్చు బూనినవి. అధికారుల యొత్తిడిని లక్ష్యపెట్టక, అయ్యవి స్వతంత్రముగ ప్రజాభీష్టములను కొనసాగించుచున్నవి. లోకలుబోర్డులు సయితము, ప్రజాశయములపట్ల బహిరంగముగ సానుభూతి గనుబటుచున్నవి. సానుభూతి గనుబటుచినంత మాత్రమున, జాలదు.

లోకలుబోర్డులు ప్రజోపయోగకరము లగు కార్యములను ధైర్యముతో నిర్వహింపవలయును. జాతీయవిద్యకు ప్రోత్సాహ మొనగవలయును. నేతపరిశ్రమకు ప్రోత్సాహ మొనగుచు, జాతీయకళలను, వృత్తులను పోషింపవలయును. తగిన ప్రో

శ్వాసము లేక పెనుకబడియున్న ఆయుర్వేద వైద్యమును పోషించుట అత్యవశ్యకము. ప్రజాసామాన్యమును బాధించు తప్పించుటకును, వ్యయభారమును తగ్గించుకొనుటకును, ఆయుర్వేద వైద్యుల సహాయముగైకొని, దేశీయవిధానమును గౌరవించి పోషించుటకు స్థానిక సంఘములు ప్రయత్నించుట భావ్యము. నిరాశరణవాదులు స్థానిక సంఘములలో విశేషసంఖ్యలతో జేరుచున్నారు. ఇట్టి తరుణమును, పోగొట్టుకొనక, ప్రజాశక్తి విజృంభణమున కవి తోడ్పడవలె, జాతీయమహాసభాదేశముల సాఫల్యమున కవి ఎంతయు యత్నరకు రాగలవు.

సుప్రీము కోర్టు సమావేశము

స్వారిను నగరమునందు సుప్రీంకోర్టు సమావేశము గూడెను. ఈ సమావేశ మత్యంత ప్రాముఖ్యమయిన దనుటకు సందియములేదు. సైలీషియాలో సూర్యభాగ మెవరికి జేరవలయును? ఈ విషయము మిశ్రమండలివారి మనములను వేధించుచున్నది. ఈ భాగమునందు, జర్మనులే అధిక సంఖ్యాకులుగ నున్నారని, తేటబడినది. ప్రజలసంఖ్యలపట్టి జూచిన, ఇయ్యది తమకు రావలయునని, జర్మనులు వాదించుచున్నారు. పోలులు తమకి భాగము జేందవలెనని వాదించుచున్నారు. ప్రాన్సు దేశము పోలుల పక్షమును వహించినది. జర్మనుల బలము ఇంకను దగ్గించుటయే, ప్రాన్సుదేశపు ముఖ్యదేశముగ లైకిగ నుపించుచున్నది. బ్రిటీషువారి యభిప్రాయము ప్రెంచివారి యభిప్రాయముతో నీ విషయమై నేకీభవించుట లేదు. ప్రెంచివారికిని, బ్రిటీషువారికిని, యభిప్రాయభేదము విస్తరించుచున్నటుల, విదేశాధికారిక లిటీవల నుద్ఘోషించుచుండెను. ప్రాన్సుదేశమునందు, బ్రిటీషువారిపై కోపము బెరుగుచున్నటుల వార్త లేతెంచెను. లాయడుజార్జిగారు, స్వారిను సమావేశమునందు తమ యభిప్రాయమును ఖండితముగ వెల్లబెట్టిరి. జర్మనుప్రజాభావశ్యమును తగ్గించుటకు జేసిన ఎత్తులకు, బ్రిటీషుసామ్రాజ్య మంగీకరింపదని వారు పలికిరి. ప్రాన్సుదేశముపై జర్మనులు అన్యాయముగ దండెత్తివచ్చెను, బ్రిటీషుదేశము సహాయము జేయునుగాని, తమ బలాధిక్యము చూచి కొని దానిని దుర్వినియోగము జేయునపుడు ప్రాన్సుదేశమునకు తాము సహాయము జేయజాలమని, లాయడుజార్జిగారు యొత్తిబలికిరి. సైలీషియా యందలి సూర్యభాగములో గల విశేషసంఖ్యాకుల నడిగట్టొక్కి, నిర్ణయమునకు బూచుట పనికిరాదని, లాయడుజార్జిగారు సూచించిరి. ఈ విషయమును నిపులు తిగి పరిశీలించుట యుక్తమని, లాయడుజార్జిగారు జెప్పగ, అందులకు సభ్యు లంగీకరించినటుల వార్తలు దెలుపుచున్నవి. అంతర్నిర్ణయ మెటులున్నను, ఒక్కవిషయము మాత్రము విచిత్రముగ నుండకమానదు. వివిధదేశముల సంబంధబాంధవ్యములు స్థిరముగ నుండనేరని, గనుపించుచున్నవి. నేడు మిత్రులయినవారు, కొంతకాలమునకు శత్రువులుగావచ్చును. కొలది కాలము క్రిందటివరకు శత్రుకోటిలో నున్నవారు గాఢమిత్రులు గావచ్చును. కేవలమంత్రాంగము పయిననే, ప్రపంచవ్యవహారము లాధారపడి యున్నంతవరకు ఎప్పటి కేది తలపించునో జెప్పవలను పడదు. సూర్యపరత్వమును మాత్రమే ప్రధానముగ జేకొని పని జేయునంతవరకు, వివిధజాతుల వారును పరస్పరసంబోధనముననులై, ప్రపంచసంక్షోభమునకు కారకు లగుచుందురు. ఆ కారణముచే, ప్రపంచజాతుల సంబంధము తాత్కాలికముగా

లికప్రయోజనములపై గాక, దయా, సత్య, శౌచములపై నాధారపడి యుండునటుల, ఏర్పాటులు జరుగుట అవశ్యకమని, గ్రహించుట యుక్తము.

బక్రీదుపండుగ

బక్రీదుపండుగ 15 తేదిన జరుగును. ఆనాడు మహమ్మదీయులు గోవధను సాధ్య మగునంత వరకుమానివైచి, హిందువుల భావములను మన్నించుట భావ్యము. శిలాఫాత్ సమస్యకొరకు, హిందువులు స్వార్థత్యాగము జూపుచు మహమ్మదీయ సోదరులతో గలసి పనిచేయుచున్నారు. ఉభయ సంఘములవారును ఏకాశయబద్ధులై మెలగుచున్నారు. రాజకీయవిషయములలో నుద్బవించిన నైకమత్యభావము, మత విషయములలో స్పృహ మగుగాక యని గోరెదము. ఈ వత్సరపు బక్రీదు పండుగదినములలో హిందూమహమ్మదీయుల పోరాటము లుండ వనియు, ఉభయసంఘముల వారును పరస్పరసహనము జూపి భ్రాతృభావముతో మెలగుద రనియు, విశ్వసించెదము.

శృష్టిపుష్కరము

విజయవాడలో, కలరా జాడ్యము అంకురించినందున, పుష్కరయాత్రకు లందువలన గలిగెడి యపాయమును గుర్తెరుగవలెనని, ప్రభుత్వమువారు నిన్నటిదినమున ప్రకటించిరి.

స్థానిక వార్తలు

పి. డబ్ల్యు. డి. వర్మ-మాపు ప్రార్థన:—ఈ రేగారపు పనికాది నమ్మి అంత మొదలెడి.

ఆరమ్మ జట్టు లై సెన్సులు:—ఈ రేగారపు అదా యము కష్టించి అదాదానందు చేరునని ఇండియా ప్రభుత్వమువారు తీర్మానించిరి.

ఆర్యసమాజము:—కండిత సోమభారతమున కాండి 447 సంవత్సరం దుండు ఆర్యసమాజ మండలములో 14 వ తేది ఆదివారము ఉదయం 8-30 గంటలకు ప్రవృత్తము అంకితముగా అంగీకారం ఉత్సవించెదవ.

దేశీయ ప్రార్థన సమాజము:—ఈ రేగ (ఆగస్టు) రెండవ ఆదివారం అనగా 14వ తేది పెరంబూరులో కవునాచార్యుర వీధి నెం 15, ప్రాథమికమున విద్యార్థులకు ప్రార్థన కరగలి మధ్యాహ్నమున 2½ గంటల సమావేశ మగును. ఆసన సాయంకాలము 5½ గంటలకు అత్యంత ముఖ ప్రార్థన సభ జరుగును.

పచ్చయప్ప కళాశాల ప్రీన్సిపాలు:—ఈ రేగ స్వామిగారు ఎం. ఏ. (కాంటన్) బాంప్రక, పచ్చయప్ప కళాశాల ప్రీన్సిపాలుగ అంకితముచేసిరి. 18 వ తేదీ సాయంకాలము పచ్చయప్ప కళాశాలలో ఒక సభ జరుగును. కళాశాల విద్యార్థులు వీరితో కలిసి దండవ్రతిగా నున్నచెదవ. గా. ఎ. పి. బాంప్రకారు అధ్యక్షత వహించెదవ.

నేతగాండ్రకు సహాయము:—చెన్నైలో నె 12 గోడౌన్ వీధిలో నున్న కల్యాణ లీ ఆండు కంపెనీ వారు న్యూ జే కనా లో జేసి అభివృద్ధి కరమైన మద నేతగాండ్రకు మాటికి 75 రూపాయలు నూటికి నెం 1కి వృద్ధులకు నూటికి ఒక రూపాయల పెట్టబడి పెట్టెదవ. ఇంకా రైస నరదలం కంపెనీ నూటికి రెండు రూపాయల కమిషనును జమీనపెట్టెదవ.

లోకలు ఘండు ఆదాయవ్యయము:—లోకలు ఘండు సీకర్ కన్వెన్షన్ ఆదాయము 1920-21 సంవత్సరమునందు రు 24000, 1921-22 సంవత్సరము రాబడి రు 25000 అంత అంచనా జేయబడినది. ఈ మొత్తమున ఇంగ్లీష్ పెన్సి షన్ జరపబడెదవ.

వ్యయము:— 1920-21 సంవత్సరము రు 2,40,257 అంచనా జేయబడినది గాని రు 4,37,780 వ్యయమయ్యెను. 1921-22 సంవత్సరమున వ్యయము రు 200927 అంత అంచనా జేయబడినది.

గవర్న మెంటువారి ప్రకటన:—ఈ ప్రకటన:—రైలులో ప్రయాణముచేయు బిల్లుగోనుల విషయమై 1890 సంవత్సరపు రైల్వే అక్టు 47 (1) కి, 71 సెక్షన్ ప్రకారము జేయబడిన ఈ క్రింది నిబంధనలకు ప్రజలు గమనించవలెను. ఈ నిబంధనలు హిందూజాతీయములపై అన్ని రైల్వేలకు వర్తించును. (1) బిల్లుగోనులపై బాధించుచున్నవారు తాము రైలు సౌకర్యములపై స్టేషన్ అధికారియొక్క ప్రత్యేక అనుమతి లేకుండా రైలులో ప్రయాణముచేయరాదు. (2) రోగియు అతనికి చికిత్సచేయువారు ప్రత్యేక కంపార్టు మెంటు ఏర్పాటు జేసుకొనవలెను.

ఒక యశశ్రీమతి యాచార్యుడు:—తెనాలి జిల్లాకు చెందిన ఒక యశశ్రీమతి యాచార్యుడు తన శ్రీమతి మూర్తి కుమర సరస్వతిగారు తమ భర్తగారు శ్రీరాగయ్యగారి యొక్కయు, మరూక డైరీ శ్రీమత్తుగారి యొక్కయు జ్ఞాపకార్థము ఆంధ్రప్రదేశ్ సర్వోదయసంఘమునకు యాచితముగా రూ 150 అం కండిరి. సర్వోదయసంఘమువారు ఈ సరికండిరి స్వీకృతాచార్యులకు కృతజ్ఞతాను తెలుపుచున్నారు. ఆది రోజు ప్రజా అక్షుణ్ణరావు కంటకగారు వ్రాయుచున్నారు.

గా. వి. యక. శర్మగారి పర్యటనము:—రాజప్రతినిధి కార్యకర్తలకు సంఘమునందు కవిన్యాసభ్యులుగా గా. వి. యక. శర్మగారి పర్యటనము:—వీరు ఆగస్టు 18 వ తేది బిల్హాపూర్ కుమార్తె బసులతో కలలాలో కొంతకాలముండి 15 వ తేది ఉదయం కలకత్తా చేరుదురు. కలకత్తాలో 15 వ తేది మొదలు 19 వ తేదివరకు నుండుదురు. 20 వ తేది ఆలసాబాదు చేరవ. 21 వ తేది ఆలసాబాదు వదిలి కాకత్తాకు వెళ్ళెదరు. 22, 23 వ తేదిలు కాకత్తాలో జను. 24 వ తేది ఆదియం దుండెదరు. 25 వ తేది మధ్యాహ్నం తిరుగ నీయా చేరెదరు. వ్యవసాయమునందు జాబులు పంపుటకు ఆహ్వాన మునుపై చూచుకొని ఇచ్చునట్లు వ్రాయవలెను.

చాగవార్త:—బొంబాయికి పూనాకు వాయు వార్తలకు సదవుటకు ఏర్పాటులు జేయబడుచున్నది.

మున్నీ కపూరుసింగుగారి కేసు:—కేసులో బలవంతముగా కూలికడచేయించుట ఆగ్రహమున బోధించిన గడవిడలలో వ్యక్తిగతము మున్నీ కపూరుసింగుగారికి ఆయనను చెరసాలతో వదిలించుమొదలు నిలవనములు విశేషమున 200 రూపాయలు జూర్యావాదును జేజుస్తే టు విధించెను. నెలకవలము గడవిడిని, సింగుగారు జూర్యావాదు విధించెను. ఆయన టులు సడివెను అదనము కడిలి వేసిరి.

రంగూను గవర్నరు దర్బారు:—రంగూనులో గవర్నరుగారు దర్బారుచేసిరి. కొంత మంది పరిమలులను. పరికలలో స్వార్థత్యాగం ను చూపిన వారిని క్రిశీనింపిరి. అనబయోద్యమమును నిరసించిరి. నిడు భాగమున విద్యుత్తును నకు మం టి భర ముట్టుకుచే నుజరులు రైతులైరి, రైతులు భూస్వాములైరి. భూస్వాములు ముఖములైరి, ముఖకాలగు నాటుకోటి పెట్టెదగ్గిర బయలుపుస్తోవారే కనబడుకునేదని ప్రజానాయకులు తెలివినందుకు చాల సంకెంతులమది గవర్నరుగారిని రి. ఇండియాలో భాగ్యములను విద్యుత్తును పంపుము స్వామి కొందరప్రతికూలముగా నున్నారు. బర్మా యుడియలో కా కళాగమగా ముఖ్యముగా యిండియాకు కాకలసిన భాగ్యమును విద్యుత్తును బర్మాకు కాకలసిన దానిని వివరించుచు గామిలిస నరమనే యెగుమతిచేయవలెనని గవర్నరుగారిని. యుకరాగాగారు జనరలలో బర్మాకుగూడ వచ్చెదవ. వారికి సహకుని స్వాగత మునంగుకలెదవ.

SECRET

కొండ వెంకటప్పయ్యపంతులుగారి కైఫియతు

మహమ్మదీ బిల్లా: తర్వాత వచ్చి తెల్పు నబువేంజులుగా
 సూర్యుని ప్రతిబింబములు కొండ నేపటికి తాలూకావేరేయ్యలు
 వచ్చినా ముస్లిములు వస్తూ నిబ్బంజినంతము నరికి నవచ్చి
 వానరహస్త్యులను చంపి నూర్చుచి మహమ్మదు తనయైనట్లు పిలువ
 యిది నిర్మలము నొడవనైన నేయుచి కూర్చోవలసిదని చెప్పి
 తాను ఇక మహాన రెండుగంటలవర అప్పుడు జిల్వాయీ కూడ
 అంతెంచుకొని రైవ కలిగిందను ప్రమాద్యులగుట నురియుక
 నులు ఇచ్చెనట్లందు చెప్పినారు. బిల్లా నేపటికి ముహమ్మదుండెడి
 సద్దాయ కొండ వెంకటప్పయ్యగారిని చూచు విలిపి మాట
 తి. ప్రా. శాస్త్రుల 197 ప్రకారము నోడను తప్పించి గతా!
 దాని ప్రకారము బామికుడుతనము ప్రాచీ యిచ్చెనట? ఏమి
 తింటామనీ చెప్పెదరని యంగ్లిషువా అచికినాడు. అంతకు
 కనుక తెలుగున చెప్పిన సేగాని ప్రభుత్వర మిచ్చుటకు మీ
 తడవ్వాడు లిజితాలి అమిషువామే తెలుగున చెప్పినాడు. మా
 కిచ్చెదనీ నోటినుకూడ తెలుగున చెప్పి వినిపించినాడు.
 అంతకు కొండ వెంకటప్పయ్యగారు యాక్రీడ నుదాహరించిన
 తేల్చి తెప్పించు తెలుగుభాషా నచ్చినారు:—

నే స్వామిని ప్రభుత్వముగాను చేయు ప్రయత్నము
మన కాంతిపూర్వమున నిరోధించును నేయున్నాను. శ్రీ శిష్యుడు
పట్టికారాధాపూజాని నిరసించుచున్నాడని కిక్కిరిసి యీ
ప్రాంతికి పీఠీనివచ్చినప్పుడు ప్రజలతో సంభవించు కలిసికా
యించు ఏదిధర్మము కాంతిభంగము కలుగజేయుటకు నేమిను నా
మిత్రులను ప్రయత్నించుచు ప్రకారనిధిని చేయమనినాను.
కాంతిని సుగ్రహమెప్పుడును కలుగలేదు. అట్టియుగమును కలు
గకుండు కమలాక్షుని కటండుకట్టు చేసినాను. దాదాపుఁగోపన
మదనాదు ఆశ్చర్యమంత బహిష్కరించి, అట్టివశాలలో ఏదిధర్మము
కాంతిభంగమును జగగలేదు. మార్కల్ ప్రజలయొక్క దాఖ
లను అత్యుక్తముగా తెలియచుటకు కవలించిరివదిరించి. అందు
వల్ల వయసును కాంతికి భంగము కలుగలేదు. పెద్దపెద్దలకు
శ్రుతిగోపనము జరుగుచున్నది. అప్పుడు కాంతికి భంగము కలుగ
జేయరాదనని బోధించును. మహాత్మా గాంధీగారిభోగము
కాగ్రహణకార్యమును ఉపదేశించుటకీ దొరభృతహితమునకు
సహాయనిరాకరణాశ్చయము మాత్రమునను బోధగామించుచు
అందుకు పురాణములు మొదలునువారినుండి దృష్టాంతములను
కన్పాదించుచున్నాము. నిన్న మార్కల్ ఆశపరీక్షా.
ఉదయమున నోలేరుబాదు బలవంతపెట్టి కొట్టు తెరిపించు
ప్రయత్నించిరి. అట్లు చేయుటలో నలుగురెక్కువ
నుబ్బుబుద్ధిగాయునువారు కొందరి వర్తకులును కొర
దాతో కొట్టికట్టు నాకు తెలియవచ్చినది. నేనను నామిత్రు
లను బాగాను నను జెల్లి కొట్టబాటులు కనబడ నకు
సరినను లేదనియు ప్రజలు నుమిచాడదరానియును బోధించి
వారిని కార్యుండ్రకు పంపినాము. మరియు నిన్న నుచుఁ గని
గంటలెక్కువ నలుగురెక్కువ నుబ్బుబుద్ధిగాయును బెం
కొమ్మలొకవర్గర మాత్రమేకాక రావుగారి పట్టుకొన్నాడు.
నేను నిన్న నువచ్చుననిపించి అక్కని పట్టుకొంటుంటియును.
అక్కయచుగా అతనిని కట్టుకొని బెంకొన్నేవనువద్దు. తీరికని
చావునపుడు కొందరు నివార్తలుఁ బంపించి నేనొకవర్గర
మునిఁగట్టును వారిని నుబ్బుబుద్ధిగాయును కొరదాతో కొట్టి
నట్లును అందులో కొందరు చిన్నపిల్లకాయలనునాడ కొట్టి
నట్లును ఒక పిల్లకానికి ఎరుంగొట్టుమీద దెబ్బతగిలి రక్త
ముఁదొక్కినట్లును నాకు వర్తమానము వచ్చినది. నేనంతట పం
పిస్తే బయలుదేరి వచ్చినాను. వచ్చుచుండగా బెంకొమ్మ
కొమ్మలవర్గర కాళాగారితోను మైదానమునొక కట్టుమీద ప్ర
జలు కరుణగా నిలిచియున్నాడు. వారిని యుండ్రకు తెళ్ళకునిన
దెబ్బచుండగా గుండురావుగారు జట్టుబండి ఎక్కివచ్చు
చుండిరి. అదిచూచి కొందరు పిల్ల కాంధ్రులు అబంధి
వైపుకు వచ్చగిరి. నేను వారిని అటు పోవద్దని
నడలుగొట్టుచుండగా కొన్ని బెడ్లలను పిల్లలు బండిమీదవేసి
నాకు. నేను బండివద్ద నిలుచుకొని బెడ్లలమేయవద్దని నామితి
చూపిని పంపివేసినాను. ఇదియంతయు పట్టవాండ్రోలో కలిగిన
యంత్రోకము. ఇది యంతయు నుబ్బుబుద్ధిగాయును పిల్లలను
కొట్టుచునే కలిగింది. మూడు ఏడేమిది ఏడేమిదియుగల
అప్పుడుగని నెలవే నాయుద్దకు తీసుకొనవచ్చునాకు. నివళితి
మీద దెబ్బ తగిలినచోట చక్కను బాగుగా ఇట్టి కమితి
పూర్వము.

ఇట్లుచేయుటచే నాంతమునకు భంగముకలిగించుకా
రములులేవు. చాలియున్నచో బోధనము కలుగజేసికొనుచుండుట
కాంతమున కష్టభంగముల కలుగదు. ఇప్పుడు మీరు ముగిసిన
పరిపాదురచ్యము నిత్యముగా కాలభంగము కలుగునకు నుద్దే
శముచేడగాదు. అనుచున్నామ్యమును ఎన్నియైనదనిజేతు
వలెననియే. ఇది నానమ్మకము. నేను నామీది ఇచ్చుటలసిన
యావత్కాలతీయ. నేనియ్యకు. కాస్త్రుకమ్మతమయిన అశికార
మును నిరోధించలేదు. బాయిబాబీప్రేమ అనుపదముల తమ
సందర్భములు బోధపరచెను. ఏ దేవుడుమై బాయిబాబు
ఎవ్వరప్రేమ ఇది నోటినుండి విడిచివలెదలెను నేను బోధించిన
బాయిబాబు విశేషగర్వములతో నుంబంధించినట్లే.

రైదవ పుష్కరిత భాగమున నున్న నామ యీ నిత
యనగా కయిళి నుడు నచ్చినామ.

[illegible]

మాదన పద్యము పది పాదములు నాల్గవవరకు
రీతిగా రచనము నాల్గవవరకు.

నేను మీ సోదరుని తెలియజేసిన ప్రకారము కాంటి
భంగముగా ఏమిన్ని ఏకభూమి నాకు చేసియుండలేదు. నిట్టి
రోజున 11 గంటల వరకు బట్టి పిల్లలు రోగానొలిన వైద్యుల వద్ద
ర చేరినపుడు నే నక్కడకు వెళ్ళి వాడు. ముప్పాళ్ళ వాయువును
కొంతమంది పిల్లలను కార్చుచున్న వారితోనుండిన చేతులను
కొంతమందిని రొమ్ములను కొట్టివలసి చెప్పి వాడు. ఆ బెల్లము
నేను చూచి వాడు. నెత్తున వాడుకున్నది. అప్పుడు నేను అప్పు
డున్న కార్చుచుండిన మహాత్ము గుంధి వెప్పక ప్రకారం మనము
ఏమీ చేయువాడన్న దొర్లప్పుడొకముగా నుండవలెనన్న
చోధించి వాడు. నేనెప్పుడును ఉధవబోయిన కాంటికి భంగవర
ముగా నేదేముడు చేయులేదు. కాబట్టి నేను వానిని యిక్క
నుండిన అదవరకు వాడు వెళ్లవలెను.

శాసనములను చీవవర్తి బలమునకాద త్రొక్కివ
నవనానించిన కణిభీముడు దిక్కుకాక.

నా ప్రతి శిరోవాక వారితోనే నోటిను నని ఏ కరము
ను చేయలేదు. మాబోధి పెద్దనుకప్పును వైసి యిట్టి అక్రమ
ప్రేమ సరియైన దివారము కలుగునను నోటిను వుండును న్యా
యముకాదు. శ్రీమదాత్మానందీ గారి బోధ సమయమున జే
భక్త కొందఁల వంతుకప్పు న్యుంతులు గారి అభ్యుదయము ఎల్ల
ప్పుడు కొనిన బోధించవలెనని గాని దాదాపును చేయవలెను
గాన మొక నోటినుగా తెలియజేసిన వేదములను చేయుటకు స
మీయలేదు. నాయకులయిన ఉన్నవ అట్టి నారాయణులు, సరసిం
హాచార్యులు గార్లను అక్రమముగా శిక్ష నిధించినందుకు ప్రతి
బందన అనుకూలమీ పొంది వారి నివారణను తెలియజేయు
టకు కారంతులవారి కొట్టుకొనివేసి గాని ఎవరియొక్క ప్రే
రేపణ కలన జరిగియందలేదు. ఇన్న ఉదాహరణ 7 గంటలకు
పోలీసులార కొందరి వర్తకులను నిర్బంధము చేసి కొట్టు తీ
యించుచున్నారని తెలిసి నేన బాను జరిగితిని. వొప్పల బ
నానన ఒక కొట్టుకొను ప్రయత్నముగా తెలుపవలె ఒక పోలీసు బ
నాను అకొట్టుకొన్న నదినివలెనందెను. నేన జెప్పు కుంటి అవర్త
కులను నిర్బంధముచేసెను. కారణమునుగగా పోలీసులార కొ
ట్టుతెరచుటకు నిర్బంధించుచున్నారనియు భయముగా నున్న

తన పాపము. నేనె జేసిన నే అంగీకరింపవలసివచ్చిన నీతియైన
 కొట్టు తెరచి కొని ఆ ముక్కు కొనవలెను. లేదా
 కొట్టు చేయవలెను. కొట్టు తెరచుటకు
 మూసితేజుబుకు నీతియైనవారి ఇతరుల అధికారమేమియు
 లేను నీతియైనవారికి యిట్లుగలవలసి కొట్టు తెరుచుటకు
 ఎట్టి అధికారములేను. ఇది చెప్పితిని అంతయు నటు చెప్పితి
 క్తును నుబ్బున నుబ్బునా మును వచ్చినాడు. కొందరు జనము
 పనికి. అందులో కొందరు మారనామము మార్చుట వగైరా
 కొరకు వెళ్లును అప్పుడు నిలిచిరి. అందరితో నొత్తు చేర
 వద్దనియు ఎవరి వలెనై మారు వెళ్లును మునునటు చెప్పి
 చొందిరి. అంతలో ఈ నుబ్బున నుబ్బునా మును అవతరముగా
 అగ్రమునగా కొరదాలో అరుణ చేసినవారిని కొట్టెను. అట్లు
 వెళ్లుట తప్పును, అంతయు చెడక కానినతో నందరలము
 వదిలెదలవలె బోధించి అరుణతో జనమును తునీతనిపిరి.
 అప్పుడే తేకర్త కొంద మునుబ్బున నుబ్బునా మును శ్రీ కుమర
 గొల్లపూడి శివారామశాస్త్రి నామము వచ్చి మరగ జనమున
 మిటింగుచేసి ప్రజలందఱు కొలిసానందవలెననియు ఎవ
 రిద్దరు మారు వెళ్లవలసి యిందువలనయు నుండుట చేరమాన
 వనియు బోధించిరి. అందరు వెళ్లిరి. ఈ గొల్లు చేయు
 ట మూలమున కొట్టకర్త జనియెను మూలము అప్పుడు తేక
 కర్తయను చున్నారనియు అందుకు ఎవయిన అవకారము
 జరుగునేమోయని కొంద మునొప్పుగనున అంకొనుచున్నా
 రని తెలిపి మూలము వంతురని పిలిచి వలె బోధించి
 మిటింగుచేసి ఈ గొల్లు చేయువలన మార్కేషన్ కర్తయ
 నుండి కొందరు వెళ్లును చున్నామని నమోదుముచేయుటకు
 సిద్ధముగా చున్నారని గెప్పితిరినని ఆమూలము తరువారకు
 తమతేకర్తగారకు బాటుకమున్న నామమును అగ్రములే
 ర్నామమునకు వైదొనేసిరి అందుకొరకై మిగిలిన ఇంక వెళ్లు
 వును చేయుచున్నట్లు మాత్రము గెప్పించి మిగిలిన అక్కగ
 రకుమిగిలిన స్వల్పస్థలమున నొకతేకర్తయను. ఈ రెండు
 జాతీయము ఇంకా నామము కోలలమును లిపిలేకపోయి
 వచ్చి ఉండినను అది చెప్పును తమకై వచ్చును అతడు
 రనులేదనిరి. మరి మును మును వెళ్లుచున్న నమోదుమునకు
 పుండకులవచ్చిరి. అట్లువులందు ఎదురువులతోలేకువారను
 నుండలేదు సభ నానిండునెడను. తేకర్తయను సామాన్యప్రజలకు
 మూలము ప్రకారముగ నుండుటకు అప్పుడుగ నుండు యొక
 చుట్టి ఇంటిగిరియు ఈ అన్నిరూపము కానినె తెలుకొచ్చి
 తిని. సామాన్యప్రజల పేరుప్రకారము ఎట్టి ఇప్పుడు తడవించు
 నుండు చివరపు దుకాణమున నుండు దుకాణమును కొప్పుల
 దుకాణమును అన్ని చివరపు దొరకు శిల్పదుకాణమును కొ
 న్నిటిని తినిండుననుటలేదు. మొన్నటికిగ వెళ్లు అత్యంతము
 మేము జరిగినది. అందులలోను వెళ్లు పేరులలోను జరుగ
 యడే వెళ్లిరి. ఏమియు అల్లునాని గదిపినాని తేకర్త
 జనప్రజలగా అలిగించుటతో జరిగెను. మరి మును ప్రతి
 దినము జరుగు మిటింగులకు తప్పుచున్న జరగా తేక
 వేస. ఇంకను తేకర్తయను మిటింగు కొన్ని గంటలకా
 లము తల్లయన్నాను ఎవర కాంతముగ జరుగుచున్నదో మే
 ము మానామము బోధయేమి కానినెదమునకు దృష్టా
 రమును. ఇది మొన్న మిటింగు జరుగునక వర్తన వచ్చినది.
 అప్పుడులో నుండుట ప్రజల కానినె జరిగినా మి
 టింగు అభివరకు నుండి వినిరి. దీనిక నేను బామాను యుక్త
 సభనవములేను. ఇప్పుడు.

* * * * *

నేని 8 తేదీని కృష్ణాపురము నుండి యుంకిన
 టెలిగ్రాము లోకిరియొద్దలోని చదువరికి. ఇప్పుడు కలరా
 పాక్ష్యగా లేదు. వైదరా బాడులోని నేనుల్ మూర్ఖు
 గారు తిరుగుబాటులోని నేనులు మూర్ఖు అని పుండ
 కలెను. బాలి కేళర రావు గారు తిరుగుబాటును వారణా
 శి ముర్ఖారావు గారు పాంధి క నేనాకాళికులు నాంధులుగా
 నుండును.

మిట్టమోడ్డి రాజానరసింగరావు
(శివసాహిబ్ - బెజవాడ)
కొడవలి.

విధితాలూకా కొదాల్ గ్రామములో కట్ట దుకాణమును యిజారాపాసిన కలాలిసోదరుడు రైతులు కట్టుకొనన్ తాళ్లుయివ్వఁడు అని చెప్పించుచువల్ల క త్రాగుచున కలకాణు పడినకాకు త్రాగుచుండ వని కులకట్టు నేసికొనుచున్నందునతన తాను సాగుకాటచుండు భరాళకు చెట్టికి రు 25-0-0 వదలు కొని రుపేదని కూట రద్దుచే జనులపైను వని బందన నివృత్తి క రెట్ల క గాది విజ్ఞాన క బంధుకొ నెం.

అసహాయోద్యమము

భీమవరం ఆర్మి వలముపాటులు

భీమవరములో ఆర్మి వలముపాటులు 36 దుకాణములకు జరిగినవి. 36 దుకాణములకు ఎక్కడను పొడనేలేదు. మామదుకాణములకు పొడిగొర్రులు పొడ మరల మామకాని రవి 11 వ తేదీకి తండ్రివార్తవచ్చినది.

భద్రాచలమువిచారణ

భద్రాచలము అల్లలలను నూర్చి విచారించుటకు ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెసు కమిటీ భీమవరము నుండి యాత్రికలయొద్ద సాక్ష్యమును పుచ్చుకొనిరి ఈనెల 20 వ తేదీకి భద్రాచలములో గంభీరముగా నమావేశమై భద్రాచలములోని పాతలమును అచటను ప్రక్కల గ్రామముల వారిని విచారించెదనని మామిడి దేవేంద్రుడు గారు రాజమండ్రి నుండి శ్రీమంతుల వార్త పంపిరి.

లాహోరు పౌరులసభ

11 వ తేదీ సాయంత్రము లాహోరులో బ్రాహ్మ మందిరమున జరిగెడిదనిగాని అధ్యక్షుడైన సెక్ గెనరల్ నభ జరిగినది. నర్తాడు కార్తూనిని, నమస్కార మాలిలు, రాజా నల్లూరిగారు భగవంతుని సెక్ గెనరల్ కు మామోదించుటకై. విదేశీబట్టలను జమీన్దార్లనుండి వ్యవేశ పరచుటకు బాధ్యతలనుగలవారికి తీర్మాన ముమోదించుటకై (ప్రతిమాట రికార్డు) కలగా అని జరిగెడిదనిగా రుద్రంగ గారేలేరు కేటర్లను ప్రక్కలనుండిను వివచ్చెను. జలమైన విదేశీబట్టలను భరించునాదు వానినివ్వలేమనెడ జరిగెడిరా యిగా రిగిరి. ఇంటనే చాలమంది చాలబట్టలను ప్రాసెస్ చేసిరి. వట్టలనున సలంబీతులు యింటింటికిని పిరిగి విడిచి బట్టలను ప్రాసెస్ చేయువాడు. వాని నన్నిటిని 21 వ తేదీకి తగులబెట్టెనది. 18 వ తేదీ కేరళారమునాడు జరియెననక జరుగును. ఆరాదు విదేశీబట్టలను పాత్రుగా ననూనాచేసె దను.

బారిసాలు కేసులు.

ఈ కేసులకు మరయొక జిల్లాకు మార్చ నవరక జగదవ దని కలకత్తా ప్రాజెక్టువారు తీర్మానించిరి.

మైతరేయి అల్లలరులు.

ఈ అల్లలలను నూర్చి 10-వ తేదీకి సింఘ ప్రాదరాదా డాలో విచారణ ప్రారంభమైనది. భి లా ఫ తు కా జ క త్త ల ను క ర్త ల ను క త్త లు కొ వి క త్త మి క వారుల సభనుండి యింద్రిక పోవువానై ను న్ను ను రాల్లనునిసిరి. ఒకరాయి నాయకులకుంటి తిగిరి. జరిగెన వ్యవహారి యింద్రికపొందెన నేన వానికానిదిలతో నై త్తిరి. పోలీసువారిని సభకువ్యవహారి చంపు దను కేసుల తప్ప నేనత్రుత్తరమే వాతేన. అందువల నేన మరీనా చ్చుంచలేను. ఒకకనిష్టయొద్ద తునాకి ముందగా వానిని ప్రేమితుని నేనాల్లాపించితిని అతడు కి సానాను నానినే నాల్కెను గాని అని. ద్రికచెరి కొందరికెననుటచే కొంతమం ది చునాయెరి. కొందరిగాయములు తగిలెనని పోలీసు నలు యునప్పట్లకు తెలిసెను.

అలీఖురు అల్లలరులు

ఈ కేసులో ప్రభుత్వమునకు నూర వ్యాధివాదిగా క య్యునియందునది కొంచు విడిరి అను భార్యకు అలిఖురు కలకత్తకు తీర్తరము (వాసులు వ్యాధివాదుల ప్రకర్తనకు విరుద్ధమని అలహాబాదు ప్రాజెక్టులో కేసుజేయడెను. తని దొరకటకారకు రాకు ప్రాయ తే ద ని స ర క భా వనులో భార్యకు విన్నవించెను. నాడు తని యిప్పించెన ఒక వ్యాధివాది యొక్కరూని అడుగనూడెను. జరియెనకే నడిగించునాదిదగాని యాకేసులో మాత్రము రాదు శేయు తని నేరమగుననునా లేనంద మాద్రాయి అటుల ప్రాసెస్ గాన జరిగెనని తుమించితిని ప్రాజెక్టువారు తెలిసిరి.

అలిఖురు మనమూడియ విక్రేయిద్యాయము:—అలి ఖురులోని ప్రభుత్వసంబంధ మనమూడియ విక్రేయిద్యాయ మున మెట్రికల్ శ్రమకు తరుకు వర్తన 24 నులలోను 18 మం దియును యింటర్మిడియేటుకు వర్తన 11 నులలోను అర్హుడు కృతార్థులై.

కరాచీ రేవు:—కరాచీ నవాబ్రతు రేవు లెదు రేట్లు పెద్దవియనుటకు "నూక్కురు వారేజీ"ను" వచ్చి సాధనము. పొంబాయి గవర్నరు గారి ప్రత్యేక కృషివలన నిది జరుగునని రానున్నది.

వాతావరణ టేబుల్

1921 సం. ఆగష్టు నెల 12-వ తేదీ శుక్రవారము

Table with 6 columns: Station Name, Max Temp, Min Temp, Rainfall, Humidity, Wind Speed. Rows include Gopalpur, Bapatnagar, Rajahmundry, etc.

మలబారు లోగ్నామలలో నో: మార్పునగున, రెక్కిన వోట్ల కొద్దిగను వా ముభారకు తుదిపోయెను. మలబారులో, కర్ణాటకములోని కొన్ని ప్రాంతములలో, కొంతమందిని తీరమంతును, వామభారము మామూలుగ నున్నది. సర్కారుల తీర్తరమునందు ఒక మార్పునగున, రెక్కినవోట్ల కొంతమం దును తక్కిన. వామవోట్లవేడిగించెను తర్వాత. వామము లోను, కొరమాండల తీరమండలి కొన్ని ప్రాంతములందు కొద్దిగ మార్పుచే. మలబారులో మామూలు. వామము, తర్వాత కొంతమందిని తీరమండలి తీరములందు జగ్గు మార్పును మామూలుగ నున్నది. సర్కారులలోను, రెక్కిన వోట్లకు తక్కిన. వామము, కొరమాండల తీరమండలి కొన్ని ప్రాంతములలో తప్ప మరేవేదీ కన్పించెను. మల బారు, సర్కారులలో కొన్ని భాగములు, కర్ణాటకములో తప్ప మరేవేదీ కొంతమందిని తీరమండలి తీరములందు కొంతమంది మైమును, సర్కారులలో సర్వత్ర 500 వేలకు. మర్కారా 800, మంజునా 218, వార్కా 111, సంకత ముల భర్తకు వడెను.

అభాతపుమభయంకు వామభారముల విలక్షణ కలి గెను. వామములోని వొంకకేరిని ఇది అనుభవమయ్యెను. మలబారులోని వొంకరి దుప్పలమై చుట్టూకొగచుండు వన్న ము తడవచ్చును.

ఎస్ ఆర్ మోచీ సభ్యులు.

వాతావరణ వాస్తవ్యము.

యువరాజుగారికి స్వాగతము

బొంబాయిలో సర్ బార్తి బాయుమగారి అధ్యక్షుర (కొర యవరాజు నాగ్నానసంభాసన జరిగెనది. సభ్యులలో చాల మంది క త్తిరి. తురు మార్పుచే దా ను ధాకర్తానుగారికి జరులు సర్ సామూను దేవిగారి సభ్యులకు జరుగి నిశమించిరి. యితర యాద్యోగులునూడ నియోజిం తిరి. గవర్నరుగారి కొన్ని మామలకు చేసిరి. వ్యవధిలేను. చాల భనకు వామనియన్నది. త్వరపడెనెను. మహావైభవములో స్వాగత మొనంగవలెనని గవర్నరుగారు తుదిరి. మహావియా గారు 25 వేల ఆస్కారంగారు 25 వేలు, సర్ సామూ నారు 40 వేలకు యిచ్చిరి. దేవుగారు పొంబారు భవనంసంగ కోరకలెనని నిశ్చయించుటకై.

వక్రేళ్లు గానులు తొడుగుకొనవలెనా? మునీష్రీలు గానులు తొడుగుకొనవలెనా విచారణ చేయవచ్చును వారికొద్దలలో వానియందు వర్తన వ్యాధి వాదులనూడ గొంతుల తొడుగుకొన వక్కలేలేదని కలకత్తా ప్రాజెక్టువారు తీర్మానించిరి.

యుద్ధ వ్యవహార సభ

దాని ప్రాముఖ్యము

పార్లమెంటువరమున విశ్వమననకు యెచ్చి యుద్ధవ్యవహార సభకు విశేష గౌరవము జరిగెనదిగానా జరిగెనది. వారము వాటికంటె ఇట్లును స్థితిగతులకులయగ నున్నది. లామ తిక్కానా 14 వ తేదీకి బందకునా వానై ముందెసెను.

అప్పున సైనికులమై లామతిక్కానా తుదవ్యసించి—వ్యవహారము నుతమించిపోవుచున్నది. మొట్టకే తకి వ్యవహారమును. ఆంగ్ల మలకున ఇంటివాటికిని ఒకటే భావమున్నది. వాని ప్రాప్త్యుగాని అధి పాతములు భిక్షుము అనుభవించి. జర్మను ప్రభువ డీటింగలేనని యెరుకు అంగ్లే యులంగిరింపకు ప్రాప్త్యుగాని ఆస్థానియగ జర్మనులు చట్టబింబనవో అంగ్లేయులు కొద్దవలెను. వారి భర్తము వామలక్రొడి, బయన్న విరవానాని కలహమునకు రాలు దుప్పిచో అంగ్లేయ సామ్రాజ్య ప్రభులు యెదరునా తోడ్పు నుకున వామలక్రొడి.

నతలూ వ్యవహారములు వెచ్చుదిగ జరిగినవి. ఇట్లును సైనికులు చాలమంది (నెంకి ప్రా కయ్య) మనకు తెలిసెను. జర్మనులకులకు ముప్పవారి ఇగ్గిణ ప్రాగ్ మిష్టమనకు తెలిసెను. సోలమునకు కత్తిగట్టిన ప్రతిగ్రీకు తలయెరుగని మూల మరలకు తెలిసెను.

అప్పున సైనికులమై లామతిక్కానా చాలమంది జనము నిర్మ యి తివదాని భిక్షుముగ వ్యవహారము మున్నుంపకునాదును. సైనికులయందు 700 యొద్దకుండి జర్మనులు చకనుండుం దెను ప్రజలకక్కడ పొందిండునా వునముట్టుకున విలలేను.

మారకనప్పట్టిలో వ్యవహారముని నిర్మయించవలెనని లామతిక్కానాని కొరి. అప్పట్టిలో సంకరులకు కనుక్కొ కలెను. మిక్కిల్లొరి ఒకవోలు చరిత్రమున్న ప్రాంతముల లోకన్న జన మేలాటివాలో నిర్మయించి జర్మనుల రెండు వంతులవచ్చునో జర్మనుల కి యిచ్చ కలె ను. మక్రమమున్న ప్రాంతములలో సమీపమునం నేలాటివాకు ఎక్కువగనా వ్కొ నిర్మయించవలెను. ఇట్లు సంకరులను మార్చిర్మయింపుచుని నిపు బులును కొరి. పినిని మనములో పెట్టుకొని వారు న: ప్రారం భించవలెనను

విప్లవం వ్యవహారము

పల్లికకుండి క్రింది సంకరులు తెలిసెను. లామతిక్కానా క్రిందిచరులకు నూకుతిరెను. విప్లవంకున అధి వాన్యములందరి పామనావారము నిచ్చెనది. దేశరక్షణాధి వారిను ఆంగ్లవ్యవస్థయనా? చకనుండుంకును. ప్రాకయే ర్మములు విప్లవంలోని రెండు పార్టీలమేలులవారును సంప్ర దించుకొని నిర్మయించుకొనెను. ఆంగ్ల సేవలో తునవేయి యిద విశేష పటముల నేర్పునకుకుది విప్లవంవారు ప్రత్యే క త్త చేచ్చుములు చేయుచును.

యెగ్గుముతల ఇచ్చుకొని విచరులలో కొంత విప్లవ దునాన భగినులకెనని కొరి. విదేశీయులలో సంధినికేడికొను అధికారము అంగ్లవ్యవస్థయనా? కనుండును. అంగ్లేయ వర్తక మనకు పోటిగా తన్నులు కట్టుకుడను.

పురుక్కోట వర్తకసంఘము విజృంభి

పురుక్కోట వర్తకసంఘమునాడు యిండియా మంత్రి కిది వామకరిగిరిని తండ్రివార్తల సంపి.

మేము పురుక్కోట రాజావారికి అర్పి ని కంపితిమి. దానిని వామ మున్నుండువరకున చెప్పెను దొరకనమువారు మకుందకున మామలకు వామ జరుకుకుండును మి రేచ్చు టు చేయగోచరులు అని వామ తండ్రివార్తల సంపి. వామ రాజావారికి మనాజరుకు ముదవలెనది. ఆయనావనై సున్నా నునానదితి త్తమలంకునకు సంకయలు చేసెనను. మిరుకు రాజీమును మనామదుల పురుక్కోటకువర్తి అచటనే నికసిం కు మున్నుండును తునాలింపు చేసి ప్రజలు రాజావారిని కోరక లయి. పోలికలు ఏలెము రామారావుగారు కింక తేడి యెదంకునకును పురుక్కోటకు వర్తిరి ప్రజాప్రతినిధులతో 9-వ తేదీ యెదంకునకు 9-80 గుంటలకు చుట్టించుకున రామారావు గారు రంగిరించిరి. వామనోవదేశ సంకయను తీసివేయ కలెను. ప్రతినిధి సంఘమున 50 మందిసభ్యులు అం దవలెను. ఆయాన క్రియ కట్టిగను స్థిరవరముకును ఆయాన క్రియములకు కరిగించుకును ప్రతినిధిసంఘమున కధికార మిచ్చుకలెను. నేటు క్రియములకు సభ్యులు అందవలెను. వారిలో నోర ప్రతినిధి సంఘమునావో నియోజించుకున ప్రజా ప్రతినిధిగా నుండవలెను. సభ్యులూర్తిగాను మున్నుగు వారికి కంకులెన బహిష్కారతల్ల అట్లును రర్మకునకునెను. అని ప్రతినిధిసంఘసభ్యులు పోలికలు ఏలెముకు నిర్మ యించవలెనని. పురుక్కోట మిరుకునూడ పోలికలకు ఏలెముకు ప్రాయమునూడు.

మదరాసు ఆల్బం

విచారణ సంఘము

గురువారము, ఆగస్టు 11.

(నిన్నటి తరువాయి)

సి. బి. యన్. కెల్లెగారు- ఈ కేసును నా కంఠ బాగుగా తెలియదు. జూలై మొదటి తేదీన ఉత్తరాగ్రాటు పోలీసు కార్మిక సంఘపు భవనమునకు కాల్పుబడినాడు. 2 వ తేదీ ఉదయము జనరలు అనుగ్రహి రోడ్డునకు కొందరికి ఒక షిఫ్టులు దొరకెను. 4 వ తేదీ అది ఇద్దరు తీసుకొనిపోవుచు లాగా లాపలిగుండు ప్రే. బుడెను. అధ్యనిపోలీసువారువారి సామ్యములుగారు ఈ ధ్వనిని వినిరి. అప్పుడాయన బిన్నీకంపె నిలో ఉద్యోగమునందుండెను. ఇప్పుడచ్చటనే ఆస్నాదో లేదో నాకు తెలియదు.

అధ్యక్షులు:- సామ్యములు గారిని పిలిపించగలరా?

సి. బి. యన్. కెల్లెగారు సరే, అలాగే.-

వద్యనాథ నాయుడుగారు, ప్రాంత్యుడింగు దివ్యుడి నూప రింకెండెంటుగారిట్లు చెప్పిరి:- మేము కేసు చేసినవారు- 107 వ సెక్షన్ క్రింద ఏమిత్తులో నిన్న మీరు అడిగితిరి. వారందరు హిందువులేను. ఈ గలభాలు జరిగిన మిల్లుల ఆవరణ మందు ప్రకృతిస్థితి ఏమాత్రము కనుగొనవలయును.

అధ్యక్షులు:- ఈ విచారణకు, మీరు చెప్పడానితో సంబంధము లేదు. మీరు చెప్పినాడులేన రేపు పరిశీలించెదము- ఆదివాదియు ప్రతినిధులెవరు?

నుండరాచార్యులుగారు:- యం. సి. రాజాగారు మరి ఇద్దరుసాక్షులను రేపు తెప్పించెదను.

సి. బి. యన్. కెల్లెగారు:- ఇచ్చట నేనెందుకున్నా నో నాకు తెలియదు. నాకు తొలినంతమట్టుకు కేసు చేసిన పనులుగురించి చెప్పటకు-

అధ్యక్షులు:- జరిగినవానిని మాకు చెప్పటకు ఇతరులు సాక్ష్యమిచ్చటకు యోగ్యతగలవారిని మాకు వెలుపుటకు మా విచారణయందు మాకు సహాయముచేయుటకు.

మాతేవిల్లుల ప్రతినిధి 7 గురు సాక్షుల పేర్లపట్టిని ఇచ్చి రి. కిరిసంఖ్య తగ్గించటకు వీలుండదా యని అధ్యక్షులు ప్రశ్నించిరి.

ఇక సెక్రటరీ జి. చెయ్యలిగారి సాక్ష్యము.

కేసు ఉత్తరాగ్రాటు ఇంజనీర్లకు జూలై మొదటి తేదీ కేసు ఉత్తరాగ్రాటు పోలీసులతో కూడ వచ్చితిని. నేను పోలీసులను ప్రేమనుండి పురుషేటకు గొనిపోతిని. అచ్చట రెండు మోటారుబండ్లుండెను. మేము పోలీసుప్రేమకే చేరునప్పుడు రెండవ మోటారుబండిమీద ఎవ్వరో కాల్చిరి. మోటారుబండిలో నుమారు 25 మంది పోలీసులుండిరి. ఒక పోలీసువాని మెడ కుడికట్టు గుండుతగిలెను. మా మోటారు బండి కుడివైపునుండి తుపాకిగుండు వచ్చి తగిలెను. కార్మిక సంఘపుభవనమునకు సమీపమున తుపాకిగుండు మామీదవచ్చి పడినది. ఒక కేసుగుండుదెబ్బ తగిలినది. వానిని జనరలు ఆనుప త్రికి బంపితిమి. (కెల్లెగారు మెడికల్ ఆఫీసరు ఇచ్చిన సర్టిఫికేటును అధ్యక్షుల చేతికిచ్చిరి) సెక్రటరీ ప్రవాహముగా కారినది. దెబ్బ తగిలినతరువాత మోటారుబండిని నిలుపుకుండ మేము వెళ్లితిమి- మేము సాధారణమైనదేగముతో మోటారుబండిని నడపుచుంటిమి.

ఇక సెక్రటరీ నార్దుగారి సాక్ష్యము

నేను రిజర్వుకాఫలోని వాడను. 29వ తేదీని 12½ గంటలకు మధ్యాహ్నము పులియంతోపులో ఇండ్లు తగుల్కొనుచున్నట్లు నేను వింటిని. నేను తక్షణమే బయలుదేరి గుట్టుమీద సార్వరిజేయచు పులియంతోపుకు వెళ్లితిని. అచ్చట గుడి నెల మడుచుచుండెను. అచ్చట గలభా, ధ్వని, రాళ్లవర్షము నేను జూచితిని. నేను ఇంజనీర్ల సీర్లను ఆగ్ని క్యాబులల మీదికి కదలితిని. జ్వాలలు లగ్గలేదు. ఇంజనీర్ల మీద రాళ్లుపడసాగినవి. నామీదకూడ రాళ్లుపడినవి. నేను గుడినెలదగ్గర ఉండితిని. సార్వెంటు వాల్టెగారిని నేను ఇంజనీర్లగలకు బంపితిని. మంటలు కొంచెము తగ్గగానే నేను ఇంజనీర్లగలకు వచ్చితిని. ఇంజనీర్లగల ఏమి జరిగెనో, నేను స్వయముగా జూడలేదు. ఇతరులు నాతో చెప్పిరి- 98 గుడి నెలు కాల్చిపోయినదని నేననుకుంటాను.

హిందువులు, మహమ్మదీయులు ఇండ్లమీదికికి మా మీద రాళ్ళువర్షించుచుండిరి నేను నిప్పును చల్లార్చుటయందుం

టిని. నాకాలికి గాయము తగిలినది. కొన్ని గుడినెలు రస్తాప్రక్కన ఉండినవి తగుల్కొనలేదు. వారు కుతూహలముతో చచ్చుట్టుకొట్టుచుండిరి. అది పగలు. హిందువులను బోల్కొండినది. మహమ్మదీయులుకూడ అచ్చట ఉండిరి. అచ్చట పురుషులు, స్త్రీలు, పిల్లలు రోదనముచేయుచుండిరి. వారు బహుశః ఆశేకమంది పంచమాలుగా నుండవచ్చును. స్త్రీలు రొమ్ముల మీద బాజుకొనుచు రోదనము చేయుచుండిరి.

రాత్రి 8½ గంటలకు 20 మంది తీసికొని, నేను పులియంతోపు గుడినెలదగ్గరకు వెళ్లితిని. ఒక సబ్ ఇన్స్పెక్టరు నుకూడ తీసికొనిపోయితిని. అచ్చట అజుపులు, గలభా, రాళ్లు రువ్వుటను నేను చూచితిని. అచ్చట కొన్ని గుడినెలు తగుల్కొనుచుండెను. 630 మంది కత్తులను త్రిప్పుచు, పులియంతోపురస్తామీద పరుగెత్తికొనివచ్చిరి. ఈలోపల నిప్పు చల్లార్చుటకు ఇంజనీర్ల వచ్చినది. రాళ్లువర్షుట నిలువలేదు. నేను తక్షణమే పోలీసులను బల్లెములతో ప్రజలమీదికి దండెత్తమని ఆజ్ఞాపించితిని. వారు ఎదిరించిరిగాని బల్లెములను చూడగానే వెనుకకు మరలిరి. బల్లెములు వాడబడినవిగాని ఎవ్వరికైన దెబ్బలుతగిలినవో నేను చెప్పజాలను- మేము ప్రజలనుతరుమలేదు- దెబ్బతగిలి ప్రజలలో నెక్కువగాని అచ్చట నిలిచిపోలేదు- మేము ఎవ్వరిని ఆరెస్టుచేయలేదు- పోలీసుల కెస్ట్రీకి దెబ్బలు తగులలేదు- అటుకిరువారే మేము తిరిగి నిప్పు చల్లార్చుటకు ప్రయత్నించితిమి- 11 గుడినెలు కాల్చిపోయెను- 9 కాల్చిపోకుండ మేము నివారించితిమి-మమ్ము ఎవ్వరు తలెములేదు- ఈగుడినెలు ఎవ్వరితో నాకు తెలియదు- ఏమ్యున్న నా కెస్ట్రీలో నేను గుర్తించుటకు కాలము లేకపోయెను-

జూలై 2 వ తేదీ ఉదయము రానున్నామి కెల్లె పిల్లలో కొన్ని గుడినెలు తగుల్కొనెను- ఉదయము 7 లేక 8 గంటలకు ఇది జరిగియుండవచ్చును- నేను నిప్పుచల్లార్చుటకు ఇంజనును తీసికొనిపోతిని- త్వరలోనే బ్యాటలను చల్లార్చితిని- 6 లేక 7 గుడినెలు కాల్చిపోయెను- మామీద రాళ్లుపడినవిగాని మూల ఎవ్వరికి దెబ్బలుతగులలేదు- నాతోగూడ 6 గురు ఉండిరి- వారు ఏమిటనాతో కనిపెట్టుటకు వీలులేకుండెను- గుడినెలు ఏమిటనాతో నాకు తెలియదు-

సార్వెంటు వచ్చుదగ్గర సాక్ష్యము.

నేను చిత్తూరు రిజర్వుకాఫలో నున్నాను- 2-వ తేదీ నాటి రాత్రి ఇచ్చట చేరితిని- రాత్రి 8½ గంటలకు గుడినెలు తగుల్కొనుచుండెను. చిత్తూరు, నెల్లూరు పోలీసులను తీసికొని మేనుచచ్చికి వెళ్లితిమి. మెల్లనుగోడు కంకలో మాకు మారులు తుపాకులు కాల్పుబడెను. మేము వింటిమి. కంటిమి. మూలో నెక్కువది దెబ్బలుతగులలేదు. మేము ప్రజలగుంపునద్దకు చేరగానే, ఇంకొకసారి తుపాకీకాల్పుబడెను. నేనంత తుపాకులను కాల్పుచుని ఆజ్ఞాపించితిని. 8 మంది పోలీసులు తుపాకులను కాల్పుచుగిరి. మార్కెంటు గేటువద్దనుండి ఒక తుపాకి గుండు మామీదికివచ్చెను. రెండవది మార్కెంటులోపల కుడివైపు నుండి వచ్చెను. ప్రాతకర్నాటిరు తుపాకిని కాల్చియుండవచ్చునని నేను లెబచెదను. మేము తుపాకులను కాల్పుటకు ప్రారంభించుటకు యనుపే ఈ రెండు తుపాకులు కాల్పుబడినవి. మేము లోపల మాడగా, దెబ్బలు తగిలి క్రింద పడిపోయిన వారెవరు అచ్చట లేరు. మార్కెంటులోపల ఆశేకమంది ఉండిరి- మేము ఎవ్వరిని ఆరెస్టు చేయలేదు- మా పోలీసులు కొందరు మార్కెంటులోపలికి వెళ్లిరి- నేను పోలేరు- గ్లాసుబాంబులు మాపోలీసులమీద వారువేసిరి- మాపోలీసులు చిందరవందర అయిరి- ఈబాంబులు గ్లాసుసీసాలు 6 మంది పోలీసులకు గాయములు తగిలినవి- నేను ఒకబాంబుముక్కను గూడ తీసికొనిపోలేదు- ఈ బాంబులు నెలమీదపడగానే, అవి పగిలి ధ్వని కలిగించెను- అటుతరువాత మాపోలీసులు కొందరు మార్కెంటులోనికి వెళ్లిరి. మార్కెంటువ్వారుమునకు కొందరు పోలీసులు నిల్చిపోయిరి- సబ్ ఇన్స్పెక్టరుపార్టీ వారు మార్కెంటులోపలికి వెళ్లిరి- నేను వెళ్లేలేదు- మేము ఎవ్వరిని ఆరెస్టుచేయలేదు- దివ్యుడి కమిషనరుగారుకూడ లాపలికి వెళ్లిరి.

గురువారము మధ్యాహ్నము

(ఫలహారాంతరము)

మదరాసు, ఆగస్టు 11:- మధ్యాహ్నము విచారణ 2 గం 15 నిమిషములకు ప్రారంభమాయెను.

ఇక సెక్రటరీ వచ్చుదగ్గర సాక్ష్యము

దివ్యుడి కమిషనరు, సబ్ ఇన్స్పెక్టరు మార్కెంటులోపల ప్రవేశించిరి. మార్కెంటులోపలి నుండి కాల్పుబడిన రెండవ

గుండుతగిలి ఒక పోలీసువాడు గతించెను. (మృతకేళరమును పరీక్ష చేసిన డాక్టరువర్తిసికేటు సి. బి. యన్. కెల్లెగారు రథ్య తులచేతి కిచ్చిరి.) ఇది 2 వ తేదీని జరిగెను. ఈ పోలీసువాడు 7 వ తేదీ ఉదయము 8 గంటలకు హాకాంతరగతు డయ్యెను. ఆతనిదేహములో తగిలిన తుపాకిగుండ్లను ఇన్స్పెక్టరు వచ్చున అధ్యక్షులచేతి కిచ్చెను. మేముతిరిగి జి. రి ప్రేమనుకు వెళ్లితిమి. గ్లాసు బాంబుల దెబ్బలు తగిలిన ఇరువురు జనరలు ఆనుపత్రికి బంపబడిరి. ఈనుసాకే గుండ్లను ఎవ్వరైన చేయవచ్చును. ఇది రుకాణములలో కొనకొరలేదు.

సార్వెంటు రైల్వేగారి సాక్ష్యము

నేను నగరముందరి పోలీసుకాఫలో నున్నాను. 29 జూన్ నాడు నేను పులియంతోపుకు వెళ్లితిని. నేను జి. రి వ ప్రేమకే వాడను నేనచ్చట చేరగానే మంటలు అగుపడినవి 8 మంది బిరోపియల్ పోలీసులు నాతోకూడ వచ్చిరి. మేము నిప్పును చల్లార్చుచుండగా, మామీద రాళ్లు పడినవి. నేను ఒక రిడ్డరు మహమ్మదీయులు మామీద రాళ్లు రువ్వుటను జూచితిని. రాళ్లేమా వెద్దవని చెప్పరన్నును. నిప్పును చల్లార్చుటకు వీలు లేకుండెను. నేను తిరిగి వచ్చుచుండగా, ఒక మనుష్యుడు గాయములతో నగంస్మృతితప్పి బాటకడ్డముగ పడియుండుట ను జూచితిని. అచ్చటి ప్రజలగుం మేమి చేయుచుండెనో నేను చెప్పజాలను. ఈ గాయములు తగిలినవాడు కొంపలతగుల వెట్టిన చూసిన గాలలో నోకడు. వానిని మేము స్టేషనుకు తీసికొనిపోయి, ఆనుపత్రికి బంపితిమి. అతనిపేరు వెంకటరత్నం: అతడు హిందూమతేషుడు. అతనిమీది కేసువిచారణ పూర్తికా లేదు. ఇండ్లను తగులబెట్టుటయే అతనిమీది కేసు. జూలై 8 వ తేదీని పులియంతోపు రస్తామీద ఒకచిన్న మంట అగుపడగా నేనచ్చటికి వెళ్లితిని నేను ఇద్దరు ఆఫీసులను వెంటబెట్టుకొని వెళ్లితిని. రెండుకు సాకిగుండ్ల దెబ్బలు కాల్పుబడగా, నేను ఇన్స్పెక్టరుతో సంభాషించుచుంటిని. నేను వీధిని కాపుదారి చేయుచుంటిని.

సార్వెంటు హార్డింగుగారి సాక్ష్యము.

నేను నిప్పును చల్లార్చు ఇంజనీర్లవేమరు. నేను నీటి తొట్టికుండి ఇంజనీర్ల సహాయముతో నిప్పును చల్లార్చుచుండగా, ప్రజల సమూహము కత్తుల కటారులతో సమీపమున నుండుట చూచితిని. ఈ సమూహమునుండి మామీద రాళ్లు పడుచుండెను. నేను సహాయము కోరితిని. వారు రాళ్లురవ్వుచుండిగాని, మామీద పడలేదు. ఈ ప్రజలు ఏమిటనాతో నేను చెప్పజాలను. నాదగ్గర నిప్పును చల్లార్చుటకు ఆయుధము (గొడ్డలి)మాత్ర ముండెను. ప్రజల సమూహము మాప్రక్కన పోవుచుండగా, వారు మమ్ము బెడరించలేదు.

ఆరాత్రి నేను నిప్పుబ్యాటలను చల్లార్చుచుంటిని. నేను కొన్ని తుపాకిగుండు దెబ్బలును వింటిని. మాకు సమీపమున ఉండేవృక్షమున కేమా తగిలినట్లు నేనునింటి. నాకేమి దెబ్బలు తగులలేదు. ఇంజనీర్లమట్టు పోయినవారు పంచముల ఆకారము కలిగి నుండిరి. వారు నలుపురంగు కలిగి, భయంకరరూపము కలిగియుండిరి.

సార్వెంటు బ్రిన్సుగారి సాక్ష్యము

నేను జి. రి ప్రేమనువాడను. జూలై 8వ తేదీని 2½ గంటలకు మధ్యాహ్నము మామీద ఎవరో రెండు గుండ్లను కాల్చిరి. ఎవ్వరికి దెబ్బలు తగులలేదు. గుండు నా తురగమున కారుగజముల ముందర పడెను.

అంతట 4 . 0. 15 నిమిషములకు ఈ దినము విచారణ ముగిసెను. విచారణ సంఘము తిరిగి రేపు ఉదయము 11 గంటలకు సమావేశమగును.

150 గజలు అమర్చబడిన ఎల్క్రో బంగారు

బడ్డెణము

ఈ వడ్డెణము మాస్టరత్తుగా తయారు చేయించి ఆశేకము విక్రయించి యున్నాము. ఈవడ్డెణము 150 గజలు లక్ష్మీవిగ్రహముతో అమర్చబడినది. దీనిని భవంతులు మొదలు వీధలు సహా ఉపయోగించవచ్చును. మరియు దీనిని పెద్దలు మొదలు 8 సంవత్సరముల బిడ్డలవరకు యుపయోగించవచ్చును. వీటిని ఒకపర్యాయము ఆర్థరయ్యచ్చి తెప్పించి చూచి సమ్మతి లేక తిరుగు పంపినయెడల వైకము వాపను చేయబడును. మొ వడ్డెణము 1-కి రు 8-0-0. (వెంచి ½ కానులదండ 1-కి రు 8-0-0. (వెంచి ½ కానుల దండ 1-కి 2-8-0, మూడు పేట గడియారము గొలుసు 1-కి రు 8-0-0. రెండుపేట గడియారము గొలుసు 1-కి 2-0-0.

కె. నాచుముని అంతు సన్ను.

184 ప్రవాహుల రోడ్డు, మదరాసు.

D. Polines & Co.
Chemists, No. 5 Harimohan Roy Lane
Calcutta

